

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Laidevahe looduskaitseala kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega muudetakse olemasoleva looduskaitseala kaitsekorda ja laiendatakse kaitstavat ala Siiksaare-Oessaare hoiuala arvelt.

Laidevahe looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) asub Saare maakonnas Rannaküla, Nässuma, Sandla, Iilaste, Tõlluste, Metsaküla, Matsiranna, Väljaküla, Väljamõisa, Oessaare, Siiksaare, ja Turja külas.

Laidevahe looduskaitseala võeti kaitse alla Vabariigi Valitsuse 5. novembri 2002. a määrusega nr 334 „Laidevahe looduskaitseala kaitse alla võtmine ja Laidevahe looduskaitseala kaitse-eeskiri”, ning Siiksaare-Oessaare hoiuala võeti kaitse alla Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määrusega nr 176 „Hoiualade kaitse alla võtmine Saare maakonnas”.

Vastavalt looduskaitseaduse § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni kehtestatakse looduskaitseaduse alusel uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid laiendatakse olemasolevat kaitseala piirneva hoiuala võrra, muudetakse tzoneeringut, korrigeeritakse piire ning kinnitatakse kaitse all olevale alale kehtivate õigusaktide kohane kaitsekord.

Eelnõukohase määrusega muudetakse looduskaitseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasoleva looduskaitseala kaitsekorda, laiendatakse kaitstavat ala eelkõige piirneva hoiuala võrra ja kehtestatakse loodava looduskaitseala kaitse-eeskiri. Muudatuse on tinginud vajadus tagada piirkonna loodusväärtuste parem kaitse. Lisaks sellele on sarnast kaitsekorda nõudvate kõrvuti asetsevate alade kaitse ühe alana otstarbekam ja õiguslikult selgem. Moodustatav kaitseala hõlmab täielikult Natura võrgustikku kuuluva Siiksaare-Oessaare loodusala ja Siiksaare-Oessaare lahtede linnuala.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti looduskaitse planeerimise osakonna spetsialist Mirjam Vaan (tel 472 4729, e-post mirjam.vaan@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti looduskaitse planeerimise osakonna juhtivspetsialist Nele Saluveer (tel 447 7386, e-post nele.saluveer@keskkonnaamet.ee), eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti õigusosakonna jurist Reelika Metshein (tel 5697 7994, e-post reelika.metshein@keskkonnaamet.ee), Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministeeriumite vahelisel kooskõlastamisel ja kinnitamisel on Marika Erikson, (tel 626 2880, e-post marika.erikson@envir.ee), eksperdihinnangu on andnud Marika Kose, keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse-eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta Laidevahe lahte, saarestikku ja jäänukjärvi, rahvusvahelise tähtsusega veelindude rändepeatus-, pesitsus- ja sulgimispaiku, looduslikke ja poollooduslikke kooslusi, kaitsealuseid liike ning nende elupaiku.

Kaitstakse elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) (edaspidi *loodusdirektiiv*) nimetab I lisas. Need on veealused liivamadalad (1110 – sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt loodusdirektiivi I lisale, kusjuures tärniga on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (1150*), laiad madalad lahed (1160), karid (1170), esmased rannavallid (1210), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (1630*), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), lood (alvarid – 6280*), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupugu niidud (6510), puisniidud (6530*), liigirikkad madalood (7230), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), puiskarjamaad (9070) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*).

Nimekirjast on välja jäetud Siiksaare-Oessaare loodusala kaitse-eesmärgiks olev elupaigatüüp rohunditerikkad kuusikud (9050), kuna loodusliku suksessiooni käigus on sellest elupaigatüübist kujunenud elupaigatüüp vanad loodusmetsad (9010*), mis on lisatud ala kaitse-eesmärkide hulka.

Kaitstakse ka selle liigi elupaiku, mida loodusdirektiiv nimetab II lisas. See liik on emaputk (*Angelica palustris*).

Kaitstakse linnuliike, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv nr 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25; edaspidi *linnudirektiiv*) nimetab I lisas. Need liigid on niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), tutkas (*Philomachus pugnax*), naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), hüüp (*Botaurus stellaris*), väikekajakas (*Larus minutus*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), väikehuik (*Porzana parva*), räusktiir (*Sterna caspia*), väiketiir (*Sterna albifrons*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), mustviires (*Chlidonias niger*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), sookurg (*Grus grus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), vööt-põösalind (*Sylvia nisoria*).

Kaitse-eesmärgiks on seatud ka järgmised II ja III kaitsekategooriasse kuuluvad liigid ja nende elupaigad: soopart (*Anas acuta*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), kivirullija (*Arenaria interpres*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), rooruik (*Rallus aquaticus*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), hallpõsk-pütt (*Podiceps grisegena*), oja-haneputk (*Berula erecta*) ja liht-randpung (*Samolus valerandi*).

Lisaks kaitstakse järgmisi linnuliike ja nende elupaiku: luitsnokk-part (*Anas clypeata*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rägapart (*Anas querquedula*), rääkspart (*Anas strepera*), hallhani (*Anser anser*), punapea-vart (*Aythya ferina*), tuttupart (*Aythya fuligula*), aul (*Clangula hyemalis*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), lauk (*Fulica atra*), kalakajakas (*Larus canus*), hahk (*Somateria mollissima*), rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), sõtkas (*Bucephala clangula*), tuttputt (*Podiceps cristatus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

Nimekirjast jäeti välja II kaitsekategooria liik roherähn (*Picus viridis*) ning EÜ nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud liik kormoran (*Phalacrocorax carbo*). Need liigid on Siiksaare-Oessaare lahtede linnuala eesmärgiks, kuid roherähni leidumist kaitstaval alal ei ole tänapäeval täheldatud. Kormorani esinemist peetakse seoses liigi arvukuse kasvuga käesoleval ajal pigem probleemiks, mistõttu ei ole liigi kaitse-eesmärgiks nimetamine vajalik - kormoran on ülemaailmse IUCN punase nimestiku kategooria ja riikliku punase nimestiku kategooria järgi soodsas seisundis. Ala kaitse tagab kormoranide kaitse, pakkudes kormoranidele rändepeatuspaike, samuti peatumis-, puhkamis- ja toitumispaike.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eelduseks ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelistest lepingutest tulenev kohustus. Laidevahe looduskaitseala kaitse all olemise eelduseks on alale eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus, haruldus ja tüüpilisus ning linnu- ja loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus.

Lääne-Eesti laugetele rannaladele on tüüpilised **mere- ja rannikelupaigatüübid** veelused liivamadala (1110), mis paiknevad Läänemere rannikunõlval; veetaseme kõikumise tagajärjel tekkivad ja oma rikka põhjaloomastikuga veelindudele toitumispaikeks olevad liivased ja mudased pagurannad (1140), merega ühenduses olevad või sellest maakerke tagajärjel eraldunud rannikulõukad (1150*) ja laiad madalad lahed (1160), mis on lainetuse eest hästi kaitstud ning seetõttu mitmekesised. Läänemere seisundi halvenedes muutuvad need elupaigatüübid ohustatuks ja haruldaseks. Karid (1170) on samuti kogu Eesti rannikule tüüpiliseks elupaigatüübiks. Sinna kuuluvad kivised merepõhjajärgendikud, mis on olulised väga mitmekesise elustiku poolest. Esmased rannavallid (1210), väikesaared ning laiud (1620) ja rannaniidud (1630*) on tundlikud merereostuse suhtes. Lisaks ohustab haruldasi poollooduslikke kooslusi ja rannaniite ebapiisav või puudulik hooldamine. Rannikelupaiku ja sealset linnustikku kaitstakse rahvusvaheliselt lisaks loodusdirektiivile veel linnudirektiivi ja Ramsari konventsiooniga (konventsioonist täpsemalt edaspidi).

Ohustatud ja haruldased niiduelupaigatüübid on peale rannaniitude (1630*) veel kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), lood (6280*), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (6530*) ja puiskarjamaad (9070). Nende elupaigatüüpide säilimiseks on vajalik järjepidev traditsiooniline niitmine ja karjatamine, muidu toimub alade kinnikasvamine. Puisniidud on Eesti liigirikkaimad kooslused ning seal kasvab ohtralt haruldasi ja ohustatud niiduliike ning epifüütseid samblaid ja samblikke. Puisniidud on kogu Euroopas jäänud järjest haruldasemaks hoolduse lakkamise tõttu. Lisaks puisniitudele on eriti ohustatud elupaigatüüp veel lood, kuna lisaks Eestile leidub neid arvestataval hulgal veel vaid Rootsi suurematel saartel.

Ohustatud sooelupaigatüüpi liigirikkad madalsood (7230) leidub peaaegu kõigis Euroopa Liidu maades. Eestis kohtab liigirikkaid madalsoid rohkem Lääne-, Loode- ja Põhja-Eestis, mujal harva. Paljude sooniitude seisundit on halvendanud varasem kuivendamine. Paiguti kerkib see probleem üles ka praegu seoses metsade kuivendamisega või vanade kuivendussüsteemide taastamisega. Sooniiidu säilimiseks on vajalik selle hooldamine, muidu võib kooslus kulustuda, mätastuda ja võsastuda.

Ohustatud ja haruldased looduslikud metsaelupaigatüübid vanad laialehised metsad (9020*), mis on üleminekustaadiumiks läänetaiga ja nemoraalse metsa vahel, on Eestis haruldased, kuna neid leidub vaid üksikute laikudena piiratud aladel; vanad loodusmetsad (9010*), mida ohustab eelkõige intensiivne metsamajandus, ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) on küll tüüpilised elupaigatüübid niisketel aladel, kuid neid ohustab kuivendamine, need esindavad vähese inimõjuga ja üldse ilma inimõjuta loodusalasid. Tegu on kogu maailmas ohustatud ja haruldaste metsaelupaigatüüpidega. Aastaraamatu „Mets 2013” kohaselt on Eestis vanu laialehiseid metsi 1700 ha (alla 0,1% Eesti metsade kogupindalast), vanu loodusmetsi 117 900 ha (5,3%) ning soostuvaid ja soo-lehtmetsi 43 600 ha (2%).

Eespool esitatule tuginedes on vajalik tagada, et Laidevahe looduskaitsealal nimetatud loodusedirektiivi elupaigatüüpide seisund ei halveneks.

Haruldased ja ohustatud kaitsealused liigid

Niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*) on soorüdi alamliik, kelle populatsioon Läänemere ääres ja ka Eestis kahaneb kiiresti. 2007. aastaks oli niidurüdi arvukus vähenenud 170–240 paarini (Niidurüdi kaitse tegevuskava 2009–2013). 2013–2017. aasta andmete alusel on Eestis pesitsevate niidurüdi arvukuseks hinnatud 180–230 paari (Elts, J., *et al* 2019). Niidurüdi on valdavalt rannaniitudel pesitsev lind, kelle elupaikade säilimine sõltub inimtegevusest, st niitudel loomade karjatamisest ja heina niitmisest. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on tegu ohustatud liigiga, kes on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina I kaitsekategooria liikide hulka. Arvukuse vähenemise peamine põhjus on olnud rannaniitude hooldamata jätmine või ebapiisav hooldamine.

Tutkas (*Philomachus pugnax*) on haruldane luhtade ja rannaniitude haudelind, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohustatud seisus ning on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina I kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Tutkas pesitseb Euraasia tundravööndis ja parasvöötmes. Tutka arvukuse languse põhjuseks Lääne-Euroopa ja Läänemere piirkonnas on sobivate majandatavate rohumaade kadumine. 19. sajandi teises pooles oli tutka arvukus Eestis kõrge, 20. sajandi alguses oli pesitsevaid emaslinde ligikaudu 2000 ja arvukus on langenud praeguseeni. 2003.–2007. aastatel pesitses Eestis hinnanguliselt kõigest 10–30 emaslinde. 2013–2017. aasta andmete järgi pesitseb teda hinnanguliselt 10–30 paari (Elts, J., *et al* 2019). Kuna liigi arvukus on kriitiliselt madal, on vajalik potentsiaalsete ja sobivate elupaikade kaitse alla võtmine (liigi tegevuskava eelnõu, 2013).

Naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*) pesitseb Eestis väga kitsal alal, teda kohtab vaid Hiiumaa, Saaremaa, Muhumaa ja Läänemaa rannikul ning rannikulähedastel laidudel. Ta on Eestis vähearvukas ja võrdlemisi haruldane haudelind, kelle arvukus on hinnanguliselt 150–250 paari (Elts, J., *et al* 2019). Naaskelnokk on II kaitsekategooria liik, mille seisundit on Eesti punase nimestiku järgi hinnatud ohulähedaseks. Saabub Eestisse märtsis-aprillis ja lahkub juunis-augustis. Naaskelnokk eelistab pesitseda kolooniates, pesitsuspaigaks valib liik tavaliselt mudase kaldaala, mis kõrgvee ajal üle uhitakse. Väikesaartel pesitseb ta üldjuhul madalate heinasaarte hõredal rohukamaral. Naaskelnoka arvukust ohustavad peamiselt röövlomad, Eestis on nendeks tavaliselt hõbekajakad. Tulenevalt liigi pesitsusala eelistustest võib naaskelnoka kurni ohustada ka tormiaegsed üleujutused.

Merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) on suureneva arvukusega linnuliik. Arvukus on viimastel kümnenditel taastunud, kuid ei ole senini oma ajaloolist taset saavutanud. Liik on levinud Eesti rannikualadel ja suurte siseveekogude ja jõgede lähedal. Hinnanguliselt elab Eestis praegu 290–

330 paari merikotkaid, kuid liigi arvukus oli sajandeid tagasi kindlasti suurem (Elts, J., *et al* 2019). Merikotka populatsiooni ohutegurid on jätkuv oht keskkonnamürkidest, sealhulgas pliihaavlite kasutamine, lisanduvad ohutegurid on sobivate pesapuude nappus ja pesapaikade hävimine, pesitsusaegne häirimine, toitumisalade kvaliteedi langus, hukkumine elektriliinides, teedel ja tuuleparkides ning vähesel määral ka lindude tahtlik tapmine (Merikotka kaitse tegevuskava). Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on tegu ohulähedases seisus oleva liigiga, kes on arvatud looduskaitseaduse alusel haruldase ja hävimisohus liigina I kaitsekategooria liikide hulka.

Sarvikpütt (*Podiceps auritus*) on stabiilse arvukusega linnuliik, kes on Eestis ebaühtlase levikuga harv haudelind. Hinnanguliselt pesitseb teda Eestis 150–250 paari (Elts, J., *et al* 2019). Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on tegu ohulähedases seisus oleva liigiga, kes on arvatud looduskaitseaduse alusel haruldase ja hävimisohus liigina II kaitsekategooria liikide hulka. Sarvikpütti võib kohata väikestel ja madalaveelistel jäänukjärvedel ja tiikidel, sügise poole ka rannikul.

Hüüp (*Botaurus stellaris*) on Eestis stabiilse või pigem suureneva arvukusega linnuliik, kes pesitseb peamiselt roostikes. Hüübid on pesitsuspaiga suhtes küllaltki nõudlikud ja eelistavad pesitsuspaikadena suuri vabaveelaikudega roomassiive. Roostike märkimisväärne pindala suurenemine on liigile soodsalt mõjunud. Hüübi praegune arvukus on hinnanguliselt 300–400 paari (Elts, J., *et al* 2019). Liiki võivad ohustada liiga intensiivne roostike majandamine ja roostikes asuvate veesilmade kadumine. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on tegu ohulähedases seisus oleva liigiga, kes on arvatud looduskaitseaduse alusel haruldase ja hävimisohus liigina II kaitsekategooria liikide hulka.

Mustsaba-vigle (*Limosa limosa*) on kergelt väheneva arvukusega linnuliik. Eestis on ta ebaühtlase levikuga harv haudelind, keda võib kohata peamiselt Lääne-Eestis ja Emajõe-Peipsi vesikonnas. Mustsaba-vigle arvukuseks on Eestis hinnatud 500–700 paari (Elts, J., *et al* 2019). Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on tegu ohulähedases seisus oleva liigiga, kes on arvatud looduskaitseaduse alusel haruldase ja hävimisohus liigina II kaitsekategooria liikide hulka. Elupaigana eelistab mustsaba-vigle märgalasid ja rannikukooslusi.

Liivatüll (*Charadrius hiaticula*) ja kivrullija (*Arenaria interpres*) on väheneva arvukusega linnuliigid Eestis. Neid võib kohata rannikualadel ja saartel, liivastel ja kivistel mererandadel ning laidudel, liivatüllil ka rannaniitudel. Mõlema liigi arvukus väheneb kiiresti. Kui 2003. aastal hinnati kivrullija arvukuseks 150–250 paari, siis 2013. aastal oli arvukus langenud lausa 30–50 paarini. 2019. aastal hinnati kivrullija pesitsusaegseks arvukuseks 20–40 paari (Elts, J. *et al* 2019). Arvukuse suurt langust on täheldatud ka liivatüllil puhul: 2003. aastal pesitses meil hinnanguliselt 2500–4000 paari liivatülle, 2013. aastal oli see arv langenud ja jõudnud 1000–2000 paarini ning 2019. a hinnangu järgi on haudepaaride arv sama püsinud (Elts, J., *et al* 2003; Elts, J., *et al* 2009; Elts, J., *et al* 2013; Elts, J., *et al* 2019). Eestis ohustab neid liike põhiliselt väikekiskjate ja röövlindude rüüste, lisaks pesitsuspaikade kadumine rannaalade roostumise ja kulustumise tõttu (EOÜ koduleheküljel). Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on liivatüll ohulähedases seisus olev ja kivrullija ohualtis seisus olev linnuliik, neist esimene on arvatud looduskaitseaduse alusel ohustatud liigina III kaitsekategooria liikide hulka ning teine haruldase ja hävimisohus liigina II kaitsekategooria liikide hulka.

Soopart (*Anas acuta*) on tugevalt väheneva arvukusega linnuliik. Eestis haruldane haudelind, kes pesitseb enamasti ranna- ja lamminiitudel, aga ka soodes. Läbirändajana on soopart meil arvukas. Soopart kuulub jahilukite hulka, kuid tema haudeasurkond on Eestis kaitse all. 2009.

aasta seisuga oli sooparte Eestis pesitsemas hinnanguliselt 50–100 paari, kuid juba 2013. aastal oli pesitsejate arv vähenenud 10–20 paarini. 2013–2017. a andmete alusel on pesitsejate arv jätkuvalt madal 10–20 paari (Elts, J. *et al* 2019) Soopart on jahiluk, seega ohustab teda enim küttimine, lisaks inimesele on soopardile ohuks ka röövlinnud ja väikekiskjad. Peale eeltoodu ohustab liiki pesituspaikade kinnikasvamine ja võsastumine (Elts, J., *et al* 2009; Elts, J., *et al* 2013). Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on tegu ohualtis seisus oleva liigiga, kes on arvatud looduskaitseaduse alusel haruldase ja hävimisohus haudeliigina II kaitsekategooria liikide hulka.

Väikekajakas (*Larus minutus*) on tugevalt väheneva arvukusega linnuliik Eestis. 2003. aastal on väikekajakat Eestis olnud hinnanguliselt 1000–2000 paari, kuid 2013. aasta seisuga hinnanguliselt kõigest 500–1000 paari (Elts, J., *et al* 2003; Elts, J., *et al* 2013). 2013–2017. a andmete alusel hinnati väikekajakate arvukust veelgi madalamaks 400–800 paarini (Elts, J., *et al* 2019). Väikekajakad eelistavad elupaikadena madalaid ja taimestikurikkaid järvi ning madalaid ja roostunud merelahtesid. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on väikekajakas ohualtis seisus olev liik, kes on arvatud looduskaitseaduse alusel haruldase ja hävimisohus liigina II kaitsekategooria liikide hulka.

Räusktiir (*Sterna caspia*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*) ja väiketiir (*Sterna albifrons*) on suhteliselt stabiilse arvukusega linnuliigid. Tegude on koloniaalselt elavate liikidega, kes pesitsevad peamiselt Lääne-Eesti laidudel ja rannikul, harvem sisemaa veekogude ääres. 2013. aastal on räusktiiru pesitsusaegseks arvukuseks hinnatud 150–250 paari, jõgitiiru arvukuseks 6000–9000 paari, randtiiru arvukuseks 8000–12 000 paari ja väiketiiru arvukuseks 150–300 paari. Tiire ohustab kõige rohkem häirimine. Lisaks on suureks ohuks ka röövlloomad (Elts, J., *et al* 2013; eElurikkuse andmebaas). Praegu on räusktiiru arvukushinnanguks 200–300 paari, jõgitiiru arvukuseks 5000–7000 paari, randtiiru arvukuseks 9000–11 000 paari ja väiketiiru arvukuseks 150–250 paari (Elts, J. *et al* 2019). Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on räusktiir ohualtis seisus olev liik, kes on arvatud looduskaitseaduse alusel haruldase ja hävimisohus liigina II kaitsekategooria liikide hulka, väiketiir on ohulähedases seisus linnuliik, kes on arvatud looduskaitseaduse alusel ohustatud liigina III kaitsekategooria liikide hulka, ning jõgitiir ja randtiir on ohuvälises seisus olevad linnuliigid, kes on arvatud looduskaitseaduse alusel ohustatud liikidena III kaitsekategooria liikide hulka. Tiirud on sellel alal ka tüüpilisteks linnuliikideks tänu nende elupaigaeelistusele (laiud).

Valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*) ja hallhane (*Anser anser*) võib Eestis kohata peamiselt rändepeatuspaikades Lääne-Eesti meresaartel ja rannikul. Praegu loetakse Läänemerd ületavate valgepõsk-lagle rändekogumite arvukuseks vähemalt 150 000 isendit ja see arv suureneb. Eestis pesitsevate valgepõsk-laglede arv on tasapisi kasvanud 80–100 paarini. 2019. aastal hinnati hallhane pesituspopulatsiooniks Eestis 500–700 paari (Elts, J., *et al* 2019). Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on valgepõsk-lagle ohuvälises seisus olev liik, kes on arvatud looduskaitseaduse alusel ohustatud liigina III kaitsekategooria liikide hulka, ning hallhani on ohulähedases seisus olev linnuliik, kuid talle ei ole looduskaitseaduse alusel kaitsekategooriat määratud.

Väikeluik (*Cygnus columbianus*) ja laululuik (*Cygnus cygnus*) on Eestist valdavalt läbirändavad luigeliigid. Viimastel aastatel on meil suurenenud ka pesitsevate laululuikede hulk (250–300 paari) (Elts, J., *et al* 2019). Eesti on teadaolevalt tähtsaim väikeluige rändeagne peatusala Ida-Atlandi rändeteel, kuhu koondub enamik sellest kahaneva arvukusega liigi asurkonnast. Neid liike võib kohata rannikul ja järvede läheduses. Siit läbirändavate

väikeluikede arvu võib hinnata kuni 20 000 isendile. Ka laululuik on meil üsna arvukas läbirändaja, rändavate laululuikede arvukuseks on hinnatud 10 000 isendit (Elts, J., *et al* 2013; väikeluige kaitse tegevuskava; haned, luiged ja sookurg seire 2013). Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on väikeluik mittehinnatavas seisus olev liik, kes on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina II kaitsekategooria liikide hulka, ning laululuik on ohuvälises seisus olev linnuliik, kes on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina II kaitsekategooria liikide hulka.

Lisaks ülal loetletud liikidele on kaitseala kaitse-eesmärkideks arvatud II kaitsekategooria liik **väikehuik** (*Porzana parva*), III kaitsekategooriasse kuuluvad linnuliigid **mustviires** (*Chlidonias niger*), **roo-loorkull** (*Circus aeruginosus*), **tõmmuvaeras** (*Melanitta fusca*), **punajalg-tilder** (*Tringa totanus*), **rooruik** (*Rallus aquaticus*), **punaselg-õgija** (*Lanius collurio*), **vööt-põõsalind** (*Sylvia nisoria*), **sookurg** (*Grus grus*) ja tema rändekogumid, **hallpõsk-pütt** (*Podiceps grisegena*), linnuliigid **luitsnokk-part** (*Anas clypeata*), **piilpart** (*Anas crecca*), **sinikael-part** (*Anas platyrhynchos*), **rääkspart** (*Anas strepera*), **viupart** (*Anas penelope*), **rägapart** (*Anas querquedula*), **punapea-vart** (*Aythya ferina*), **tuttvart** (*Aythya fuligula*), **kühmnokk-luik** (*Cygnus olor*), **kiivitaja** (*Vanellus vanellus*), **aul** (*Clangula hyemalis*), **lauk** (*Fulica atra*), **hahk** (*Somateria molissima*), **kalakajakas** (*Larus canus*), **sõtkas** (*Bucephala clangula*), **tuttpütt** (*Podiceps cristatus*) ja **rästas-roolind** (*Acrocephalus arundinaceus*). Kõik need liigid on tüüpilised märgalade-, ranniku- ja niiduliigid ning seetõttu Laidevahe looduskaitsealale iseloomulikud, kuna kasutavad elupaigana roostikke, väikesaari, laide, rannikuäärsed niite ja lahtesid.

Emaputk (*Angelica palustris*) on väheneva arvukusega taimeliik, mis on muutunud haruldaseks nii Euroopas kui ka Eestis. Eestis on emaputk oma levila põhjapiiril ning kasvab siin põhiliselt läänesaartel ja Lääne-Eesti rannikul. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on tegu ohulähedases seisus oleva liigiga, mis on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina II kaitsekategooria liikide hulka. Emaputke elupaigad on valdavalt niisked niidud ja rannikualad. Emaputke ohustavad metsamajanduslik tegevus ning soode kuivendamine ja turba võtmine (eElurikkus).

Oja-haneputk (*Berula erecta*) on harva esinev taimeliik, mis on levikult paiguti tavalisem Saaremaal ja Järvamaal. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on tegu ohulähedases seisus oleva liigiga, mis on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina II kaitsekategooria liikide hulka. Oja-haneputke võib kohata jõgede ja kraavide kaldavees, eriti allikavees. Liigi peamised ohutegurid on veekogude eutrofeerumine, õhusaaste ja kemikaalide kasutamine põllumajanduses (eElurikkus).

Liht-randpung (*Samolus valerandi*) on harva esinev taimeliik. Enamik liht-randpunga leiukohti Eestis asub Lõuna-Saaremaal. Mujalt Eestist on teda leitud vaid Hiiumaalt ühes leiukohas. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on tegu ohustatud liigiga, mis on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina II kaitsekategooria liikide hulka. Liht-randpunga elupaigad on valdavalt niisked niidud ja rannikualad. Peamised ohutegurid on tallamine ja veekogude kinnikasvamine, samuti põllumajanduses kemikaalide kasutamine (eElurikkus).

Loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus. Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud loomaliike ja nende elupaigatüüpe ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Direktiivi artikli 6 lõike 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks vajalikud

kaitsemeetmed, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele. Laidevahe looduskaitseala kuulub Siiksaare-Oessaare loodusala koosseisus (Siiksaare-Oessaare loodusala, EE0040469) üle-euroopalisse kaitsealade võrgustikku Natura 2000. Loodusala eesmärk on Euroopa Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja II lisas nimetatud liikide elupaikade kaitse.

Linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus. Linnudirektiivi eesmärk on kaitsta kõiki linde tapmise ja püüdmise eest, piirata lindude küttimist ja nendega (samuti nende kehaosade ja neist valmistatud esemetega) kaubitsemist. Direktiiv teeb kohustuslikuks moodustada üle-euroopaliselt ohustatud liikide ja rändliikide elupaikade kaitseks spetsiaalsed linnualad. Linnudirektiivi artikkel 4 punkt 1 kohaselt peavad liikmesriigid I lisas nimetatud liikide elupaikade kaitseks rakendama erimeetmeid, et kindlustada nende liikide säilimine ja paljunemine nende levikualal. Linnudirektiivi artikkel 4 lõike 2 kohaselt on liikmesriikidel kohustus rakendada erimeetmeid direktiivi lisades nimetatud regulaarselt esinevate rändlinnuliikide, eelkõige nende liikide pesitsus-, sulgimis- ja talvitusalade ning rändepeatuspaikade, kaitseks, mis tagaks nende liikide säilimise ja paljunemise nende levikualal. Moodustatav Laidevahe looduskaitseala kuulub Siiksaare-Oessaare lahtede linnuala koosseisu (Siiksaare-Oessaare lahtede linnuala, EE0040469) üle-euroopalisse kaitsealade võrgustikku Natura 2000. Kuna moodustatav Laidevahe looduskaitseala on oluline elupaik linnudirektiivi lisades nimetatud kaitsealustele linnuliikidele, siis kaasneb sellega Eesti riigil kohustus rakendada meetmeid oluliste elupaikade ja peatuspaikade säilitamiseks. Alal leiduvad liigid, kes on nimetatud linnudirektiivi I lisas, on järgmised: niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), tutkas (*Philomachus pugnax*), naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), hüüp (*Botaurus stellaris*), väikekajakas (*Larus minutus*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), väikehuik (*Porzana parva*), räusktiir (*Sterna caspia*), väiketiir (*Sterna albifrons*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), mustviires (*Chlidonias niger*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), sookurg (*Grus grus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), voot-põõsalind (*Sylvia nisoria*).

Lisaks eespool nimetatud loodusväärtustele on Laidevahe looduskaitseala kaitse all hoidmine oluline teistegi haruldaste ja ohustatud taime- ja loomaliikide kaitseks. Samas pole nende kõikide eraldi kaitse-eesmärgina nimetamine vajalik – eesmärgiks seatavate katusliikide, nende elupaikade ja koosluste kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab kaudselt ka nende kaitse. See tähendab, et kaitsekorra väljatöötamisel on lähtutud kaitse-eesmärgina loetletud liikide ja koosluste ökoloogilistest nõudlustest. Seeläbi tagatakse kaitse kõikidele liikidele, kelle elupaigaks on kaitse-eesmärgiks olev kooslus või ka neile liikidele, kelle elupaigalised eelistused sarnanevad eesmärgina loetletud katusliikide omadega. Kaitseala kaitse-eesmärgiks on seatud need kooslused ja kaitsealused liigid, kelle kaitse jaoks on tegemist esindusliku ja soodsa seisundi säilitamiseks olulise esinemisalaga. Kaitse-eesmärgiks on seatud ka need liigid, kelle kaitse sellel alal on loodus- või linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus või kelle soodsa seisundi säilimiseks pikaajaliselt (säilimiseks pikas perspektiivis) ei piisa ainult isendikaitsest. Teisi kaitsealuseid liike ei ole kaitsekorra määramisel aluseks võetud, kuid nende puhul on arvestatud, et eesmärgiks seatavate katusliikide ja koosluste alusel kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. Kaitse-eeskirjas sätestatud kaalutlusõiguse teostamisel sisustatakse nende liikide puhul kaitse-eesmärgi saavutamist (LKS § 14 lg 2) LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse kaudu. Teiste sõnadega tuleb nende liikide puhul kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tegevusteks ja kaitseala valitseja nõusolekuta keelatud tegevusteks nõusolekut andes arvestada, et kavandatud tegevus ei oleks vastuolus LKS §-s 55 sätestatud

isendikaitse põhimõtetega. Isendikaitse väldib konkreetsete isendite surmamist, kahjustamist ja hävitamist, kuid ei taga nende liikide elupaikade säilimist sellises mahus, et oleks tagatud nende liikide püsiv pikaajaline säilimine nende levikualal.

III kaitsekategooria liikidest, mida ei ole seatud kaitseala kaitse-eesmärgiks, esineb kaitsealal suurkoovitajat (*Numenius arquata*), suitsupääsukest (*Hirundo rustica*), täpikhuiku (*Porzana porzana*), ristparti (*Tadorna tadorna*), vasakkeermest pisitigu (*Vertigo angustior*), pruunikat pesajuurt (*Neottia nidus-avis*), karulauku (*Allium ursinum*), laialehist neuuvaipa (*Epipactis helleborine*), rohekat käokeelt (*Platanthera chlorantha*), vööthuul-sõrmkäppa (*Dactylorhiza fuchsii*), soo-neiuvaipa (*Epipactis palustris*), harilikku käoraamatut (*Gymnadenia conopsea*), kahelehist käokeelt (*Platanthera bifolia*), suurt käöpõlle (*Listera ovata*), kahkjaspunast sõrmkäppa (*Dactylorhiza incarnata*), halli käppa (*Orchis militaris*), niidu-asparhernest (*Tetragonolobus maritimus*), harilikku porssa (*Myrica gale*), ohakasoomukat (*Orobanche pallidiflora*), lääne-mõökrohtu (*Cladium mariscus*), mets-õunapuud (*Malus sylvestris*), balti sõrmkäppa (*Dactylorhiza baltica*) ja hinku (*Cobitis taenia*). Lisaks leidub alal II kaitsekategooria linnuliiki tõmmukajakat (*Larus fuscus*) ning kasvavad taimeliigid jumalakäpp (*Orchis mascula*), tõmmu käpp (*Orchis ustulata*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), valge tolmpa (*Cephalanthera longifolia*), kärbesõis (*Ophrys insectifera*), mustjas sepsikas (*Schoenus nigricans*), vahelmine näkirohi (*Najas marina*), kõrge kannike (*Viola elatior*) ja soohilakas (*Liparis loeselii*), kuid väikese arvukuse tõttu ei ole neid kaitse-eesmärgiks lisatud. Nimetatud liikide korral tuleb arvestada, et kaitseala valitseja võib tuginedes LKS § 55 sätestatud isendikaitse sätetele seada lisaks kaitse-eeskirjas toodud piirangutele liigispetsiifilisi tingimusi, mis on vajalikud isendikaitseks.

Rahvusvahelise tähtsusega märgalade, eriti veelindude elupaikade konventsiooni artikli 2 lõike 1 kohaselt on Laidevahe looduskaitseala rahvusvahelise tähtsusega märgala (Ramsari ala). Koos paljude teiste riikidega (168 riiki) on Eesti (1993. aastal) ühinenud Ramsari konventsiooniga, mille eesmärk on kaitsta kogu maailma märgalaid, kuna nende pindala ja väärtus väheneb pidevalt kuivendamise, reostamise ja majandusliku kasutuselevõtu tõttu. Konventsioonis rõhutatakse märgalade suurt ökoloogilist rolli, seda eriti veelindude rände-, puhke- ja pesitsuspaikadena. Kõik konventsiooniga liitunud riigid peavad rakendama meetmeid märgalade kaitseks ja esitama vähemalt ühe märgala rahvusvahelise tähtsusega märgalade nimistusse. Eesti on sellesse nimekirja esitanud 17 märgala, sh Laidevahe looduskaitseala (nimekirjas 31. märtsist 2003) pindalaga 2424 ha. Ramsari ala Laidevahe looduskaitseala on globaalselt oluline rändlinnuliigile valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), kes on linnudirektiivi I lisa liik ja ühtlasi III kaitsekategooria liik, ning üleeuroopaliselt oluline rändlinnuliikidele laululuik (*Cygnus cygnus*) ja väikeluik (*Cygnus columbianus*), kes on samuti linnudirektiivi I lisa liigid ja ühtlasi II kaitsekategooria liigid, ning linnudirektiivi III lisa liigile hallhani (*Anser anser*).

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Laidevahe looduskaitseala on olnud kaitse all alates 2002. aastast ja looduskaitsealaga liidetav Siiksaare-Oessaare hoiuala alates 2007. aastast. Seega ei ole tegemist uue kaitstava ala moodustamisega, vaid liidetakse erineva kaitsekorruga alad ja kehtestatakse uus kaitsekord. Planeeritav looduskaitseala on väga suure looduskaitsealase väärtusega, eelkõige kui pindalaliselt suur ja terviklik ala, kus loodusväärtuslike elupaikade osakaal on kõrge ja kus on leidnud elupaiga hulganisti kaitsealuseid liike. Kuna alal esinevad mere-, ranniku-, niidu-, soo- ja metsakooslused on kogu maailmas väga piiratud levikuga ning neil on teaduslik ja elustiku mitmekesisuse säilimist toetav väärtus, siis on otstarbekas ka ala edaspidine kaitse.

Kaitstavad elupaigatüübid on inventeeritud valdavalt 2002. aastal loodusdirektiivi elupaigatüüpide inventuuri käigus. Hiljem on elupaigatüüpe osaliselt inventeerinud Kadri Tali, Meeli Mesipuu, Georg Martin, Tiina Orav, Sander Lõuk, Piret Sepp, Urmo Saar ja Marii Aksiim aastatel 2004, 2009 ja 2011–2015. Laidevahe looduskaitsealale jäävaid laide on kaardistatud riikliku seireprogrammi „Väikeste meresaares haudelinnustiku seire” käigus aastatel 2008–2011. Aastal 2012 loendas alal rändlinde Veljo Volke. Poollooduslike koosluste elupaigatüübid on kantud keskkonnaregistrisse (andmed on aluseks toetuste taotlemisele, kaart on vaadatav ka Maa-ameti geoportaalis).

Kaitsealal on esindatud vähemalt 21 loodusdirektiivi I lisale vastavat elupaigatüüpi u 2370 ha-l, mis moodustab ligikaudu 55% kaitsealast. Maismaa osas on inventeeritud ligikaudu 1711,1 ha, mis moodustab ligikaudu 86,8% kaitseala maismaast. 2004. aastal inventeeris TÜ Eesti Mereinstituudi merebioloog Georg Martin mereelupaigatüüpide inventuuri käigus alale kaitseala eesmärkideks olevad haruldased ja ohustatud mere- ja ranniku elupaigatüübid: veealused liivamadalad (1110), mis katavad u 2,6% kaitseala pindalast ja u 4,8% mereala pindalast, liivased ja mudased pagurannad (1140), mis katavad u 2,4% kaitseala pindalast ja u 4,5% mereala pindalast, rannikulõukad (1150*) ja laiad madalad lahed (1160), mis katavad kaitseala pindalast u 4,7% ja on osaliselt kaasnevateks elupaigatüüpideks, karid (1170), mis katavad kaitseala pindalast 5,5% ja mereala pindalast u 10,2%. Kõik eespool nimetatud elupaigatüübid on esinduslikkusega A–B (väga esinduslik kuni esinduslik). Esmased rannavallid (1210), mis katavad kaitseala pindalast u 0,1% on esinduslikkusega A–B (väga esinduslik kuni esinduslik). Selle elupaigatüübi on kaitsealale inventeeritud botaanik Meeli Mesipuu 2009. aastal. Väikesaared ning laiud (1620), mis katavad 0,2% kaitseala pindalast, on esinduslikkusega B (esinduslik). Rannaniidud (1630*), mis katavad kaitseala pindalast 7,7% ja kaitseala maismaa pindalast 16,8% ning on esinduslikkusega A–C (väga esinduslik kuni arvestatav esinduslikkus), kadastikud (5130), mis katavad kaitseala pindalast u 2,6% ning kaitseala maismaa pindalast 5,5%, on esinduslikkusega A–D (väga esinduslik kuni väheesinduslik), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210), mis katavad kaitseala pindalast u 2% ja kaitseala maismaa pindalast u 4,4%, on esinduslikkusega A–D (väga esinduslik kuni väheesinduslik), liigirikad niidud lubjavaesel mullal (6270*), mis katavad kaitseala pindalast alla 1%, lood (6280*), mis katavad kaitseala pindalast 2,4% ning kaitseala maismaa pindalast 5,1%, on esinduslikkusega A–D (väga esinduslik kuni väheesinduslik), sinihelmikakooslused (6410) ja puisniidud (6530*), mis katavad kaitseala pindalast kõik alla 1% ning on esinduslikkusega B–D (esinduslik kuni väheesinduslik), niiskuslembedes kõrgrohustud (6430), mis katavad kaitseala pindalast u 1,4%, puiskarjamaad (9070), mis katavad kaitseala pindalast u 9,2% ning kaitseala maismaa pindalast u 20,2%, on esinduslikkusega A–D (väga esinduslik kuni väheesinduslik). Loetletud elupaigatüübid on valdavalt kaitsealale inventeeritud 2002. aastal loodusdirektiivi elupaigatüüpide inventuuri käigus. Lisaks on neid elupaigatüüpe inventeerinud ka erinevatel aegadel botaanikud Kadri Tali ja Meeli Mesipuu, Tiina Orav, Urmo Saar, Hillar Liiv, Marii Aksiim, Pärändkoosluste Kaitse Ühing (Toomas Kukk, Bert Holm, Silvia Sepp, Priit Holtsmann ja Tõnu Feldmann) ning 2015. aastal Ott Luuk, Peedu Saar ja Jaak-Albert Metsoja. Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), mis katavad kaitseala pindalast u 0,3% ja on esinduslikkusega A–D (väga esinduslik kuni väheesinduslik), on kaitsealale inventeerinud 2012. aastal Piret Sepp ja 2015. aastal Urmo Saar, Marii Aksiim ja Hillar Liiv. Liigirikad madalsood (7230), mis katavad kaitseala pindalast u 3,1% ja on esinduslikkusega B–D (esinduslik kuni väheesinduslik), on kaitsealale inventeeritud samuti valdavalt 2002. aastal loodusdirektiivi elupaigatüüpide inventuuri käigus, lisaks on hiljem (aastal 2009) ühe polügoonina antud elupaigatüüpi inventeerinud Kadri Tali ning 2013. aastal Keskkonnaameti maahoolduse spetsialist Sander Lõuk. Vanad loodusmetsad

(9010*) katavad 1,8% kaitseala pindalast ja kaitseala maismaa pindalast u 4%. See elupaigatüüp on esinduslikkusega B (esinduslik) ja on osaliselt alale inventeeritud 2002. aastal loodusdirektiivi elupaigatüüpide inventuuri käigus. Hiljem on vana loodusemetsa osaliselt inventeeritud Kadri Tali 2009. aastal. Vanad laialehised metsad (9020*), mis katavad kaitseala pindalast 3,3% ja on esinduslikkusega A–D (väga esinduslik kuni väheesinduslik), ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), mis katavad kaitseala pindalast 4% ning kaitseala maismaa pindalast u 8,6%, on esinduslikkusega B–C (esinduslik kuni arvestatav esinduslikkus), on alale inventeeritud 2002. aastal loodusdirektiivi elupaigatüüpide inventuuri käigus. 2014. aastal on ühe polügoonina vana laialehist metsa inventeeritud Keskkonnaameti kaitse planeerimise spetsialist Marii Aksiim ning soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) piiri muutnud Kadri Tali 2009. aasta inventuuri tulemusel. Lisaks on Kadri Tali 2009. aastal kaitseala pindalast alla 1% inventeeritud 0-elupaigaks (alal ei esine ühtegi loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpi).

Liikidest, mis on arvatud ala kaitse-eesmärkide hulka, leidub Laidevahe looduskaitsealal keskkonnaregistri andmetel merikotkast (*Haliaeetus albicilla*) 1 leiukohas, niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*) 3 leiukohas ja vähemalt 3 paari kokku 51 ha suurusel alal, sarvikpütti (*Podiceps auritus*) kokku u 216,7 ha suurusel alal ja vähemalt 2 paari ning 2 isendit, hüüpi (*Botaurus stellaris*) 28,5 ha suurusel alal ja vähemalt 1 paar, mustsaba-viglet (*Limosa limosa*) 38,8 ha suurusel alal vähemalt 1 paar ning 1 punktleiuna, kivirullijat (*Arenaria interpres*) kokku 6,9 ha-l ja vähemalt 1 paar, sooparti (*Anas acuta*) 38,8 ha suurusel alal, väikekajakat (*Larus minutus*) kokku 13,7 ha suurusel alal ja vähemalt 50 isendit ning räusktiiru (*Sterna caspia*) 0,3 ha suurusel alal. Roo-loorkulli (*Circus aeruginosus*) leidub 40,6 ha suurusel alal, tõmmuvaerast (*Melanitta fusca*) 3,3 ha suurusel alal, väiketiiru (*Sterna albifrons*) 38,8 ha suurusel alal, jõgitiiru (*Sterna hirundo*) 36,5 ha suurusel alal ja randtiiru (*Sterna paradisaea*) 68,6 ha suurusel alal. Punajalg-tildrit (*Tringa totanus*) leidub kokku 243,1 ha-l, sookurget (*Grus grus*) 1 punktleiuna ja lisaks 94,6 ha suurusel alal ning rändel tuvastas 2012. aastal Veljo Volke sookurget 953 isendit, vööt-pöösaliindu (*Sylvia nisoria*) 43,8 ha suurusel alal ja 1 punktleiuna, punaselg-õgijat (*Lanius collurio*) 39,4 ha suurusel alal ja 1 punktleiuna, liivatulli (*Charadrius hiaticula*) kokku 183,8 ha suurusel alal ning hallpösk-pütti (*Podiceps grisegena*) 380,2 ha suurusel alal, mustviirest (*Chlidonias niger*) 132,8 ha suurusel alal ja vähemalt 27 paari ja 30 isendit ning rooruiku (*Rallus aquaticus*) 1 paar 4,4 ha suurusel alal. Lisaks on suured rändekogumid väikeluigel (*Cygnus columbianus*), laululuigel (*Cygnus cygnus*), valgepösk-lagle (*Branta leucopsis*) ja hallhanel (*Anser anser*). 2012. aasta rändeloenduse (Volke, V. 2013) põhjal oli Siiksaare-Oessaare lahtede linnualal arvukaimaks rändel peatujaks sõtkas (*Bucephala clangula*) (2798), seejärel aul (*Clangula hyemalis*) (2454), valgepösk-lagle (*Branta leucopsis*) (1230), kiivitaja (*Vanellus vanellus*) (1228), viupart (*Anas penelope*) (1045), sookurg (*Grus grus*) (953) ja piilpart (*Anas crecca*) (661). 2012. aasta rändeloenduse põhjal ületasid riiklikult olulise veelinnukogumi lävendi (Eesti Ornitoloogiaühingu 2014. aasta andmetel) järgmised liigid: valgepösk-lagle (*Branta leucopsis*) (loendati 1230, lävend 1000), luitsnokk-part (*Anas clypeata*) (loendati 316, lävend 100), piilpart (*Anas crecca*) (loendati 661, lävend 500), viupart (*Anas penelope*) (loendati 1045, lävend 1000), rägapart (*Anas querquedula*) (loendati 80 isendit, lävend 50), rääkspart (*Anas strepera*) (loendati 206, lävend 100), sõtkas (*Bucephala clangula*) (loendati 2798, lävend 1000) ja hallhani (*Anser anser*) (loendati 450, lävend 100 isendit). Hallhane puhul on tegemist ka rahvusvaheliselt olulise veelinnukogumiga (lävend 250). Lisaks loeti alal kaitse-eesmärkide hulka arvatud liikidest 2012. aasta rändeloendusel 248 kühnokk-luike (*Cygnus olor*), 96 väikeluike (*Cygnus columbianus*), 15 laululuike (*Cygnus cygnus*), 741 sinikael-parti (*Anas platyrhynchos*), 16 sooparti (*Anas acuta*), 363 punapea-varti (*Aythya ferina*), 243 tuttvarti (*Aythya fuligula*), 8 hahka (*Somateria mollissima*), 47 tuttpütti (*Podiceps cristatus*), 640 lauku (*Fulica atra*) ja 40 kalakajakat (*Larus*

canus). 2019. aastal registreeriti naaskelnoka (*Recurvirostra avosetta*) leiukoht, kus pesitsejaid oli 3 paari. Kaitse-eesmärgiks on nimetatud ka tutkas, keda viimati vaadeldi 2014. aastal Hannes Pehlaku ja Heikki Luhamaa poolt (Eesti Elurikkuse andmebaas). Tutkas ei ole väga pesapaigatruu lind, mistõttu võib liik alal pesitseda kui tingimused on talle sobivad. Kui palju eri liikide isendeid konkreetsel hetkel Laidevahe looduskaitsealal paikneb, sõltub tuule suunast, vee sügavusest jm teguritest. Taimeliikidest kasvab oja-haneputke (*Berula erecta*) 0,1 ha suurusel alal, liht-randpunga (*Samolus valerandi*) 0,2 ha suurusel alal ja emaputke (*Angelica palustris*) 29,3 ha suurusel alal. Ülejäänud Laidevahe looduskaitseala kaitse-eesmärgiks olevate liikide kohta arvukuse hinnangud puuduvad. Tegu on liikidega, mis on varem juba Siiksaare-Oessaare hoiuala või Siiksaare-Oessaare lahtede linnuala kaitse-eesmärgiks seatud.

Lisaks eespool kirjas olevale on Laidevahe looduskaitseala kaitse all hoidmine põhjendatud asjaoluga, et kaitseala asub Siiksaare-Oessaare looduslal ja Siiksaare-Oessaare lahtede linnualal, mis kuuluvad Natura 2000 võrgustikku.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Looduskaitseaduse § 27 kohaselt moodustatakse looduse säilimiseks, kaitsmiseks, taastamiseks, uurimiseks ja tutvustamiseks looduskaitsealad. Laidevahe looduskaitseala on algselt loodud saarestiku, lahe, jäänukjärvede, poollooduslike koosluste ja kaitsealuste liikide elupaikade kaitseks. Nende loodusväärtuste roll on aja jooksul suurenenud. Hoiuala kaitsekord ei võimalda mitme eri rangusega võõndi moodustamist ja näiteks looduslikult niiskete elupaigatüüpide (rannaniidud, liigirikad madalsood, sinihelmikakooslused, soostuvad ja soolehtmetsad) kaitseks olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööde ja jahi reguleerimist. Hoiuala on mõeldud eelkõige loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks. Kuna alal esinevad erinevad loodusväärtused (kooslused ja liigid), siis ei ole püsielupaiga moodustamine otstarbekas, kuna see moodustatakse peamiselt liikide ja nende elupaikade kaitseks, mitte erineva väärtusega looduskompleksi kaitseks. Eeltoodu põhjal ei ole vajadust muuta kaitstava loodusobjekti tüüpi, milleks on looduskaitseala.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja võõndite piirid

Kaitseala piiritlemisel on lähtutud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ja loodusväärtustele vajalik puhver ning ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (rannajoon, kiviaiad, teed, kõlviku piirid, metsasihid, ojad, kraavid ja parema puudumisel mõttelised sirged) aga ka mõõdistatud katastriüksuste piire. Kaitsealal on sihtkaitsevööndis leiduvate kaitse-eesmärgiks seatud loodusväärtuste puhvrina kasutatud piiranguvööndit, kus asuvad lisaks kaitstavatele elupaigatüüpidele, mille kaitse on tagatud piiranguvööndi kaitsekorraga, ka looduskaitse seisukohast vähemväärtuslikud alad (sh õuemaad). Koordinaadid on esitatud tasapinnaliste ristkoordinaatidena meetermõõdustikus ja geodeetilisel kujul. Kaitseala piir on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid.

Kuni käesoleva seletuskirja aluseks oleva määruse kehtestamiseni kehtiva kaitse-eeskirja järgi on Laidevahe looduskaitseala pindala 2454,6 ha, sh sihtkaitsevööndite pindala 1739,7 ha ja piiranguvööndite pindala 714,8 ha, ning Siiksaare-Oessaare hoiuala pindala on 1518,1 ha. Kaitseala pindala suureneb 1832,5 ha võrra, seda hoiuala liitmise arvelt 1514,8 ha ning uue kaitstava ala (piiride korrigeerimise, väärtuslike mereelupaikade ja vanade laialehiste metsade lisandumise) arvelt ligikaudu 314,4 ha, sellest 7,3 ha on eramaad. Siiksaare-Oessaare hoiuala

liideti tervikuna Laidevahe looduskaitseala koosseisu, kuna puudub mitme üksteisega külgneva sarnase kaitstava ala olemasolu vajadus ning hoiuala kaitsekord ei võimalda mitme eri rangusega võõndi moodustamist. Suur osa hoiuala maismaaosast arvati piiranguvõõndisse väärtuslike poollooduslike koosluste kaitseks ja metsaelupaigatüübi vanad loodusmetsad (9010*) kaitseks arvati ülejäänud hoiuala osa sihtkaitsevõõndisse. Euroopa tähtsusega linnu- ja loodusala pindala suureneb piiride korrigeerimise tulemusena 314,4 ha.

Uue kaitse-eeskirja eelnõu kohaselt on Laidevahe looduskaitseala pindala 4287,1 ha, sh sihtkaitsevõõndite pindala 1745,6 ha ja piiranguvõõndite pindala 2541,5 ha. Endise Laidevahe looduskaitseala pindala oli 2454,6 ha ja Siiksaare-Oessaare hoiuala pindala oli 1518,1 ha. Kaitse all olevaid maid oli kokku seega 3972,7 ha. Muutus on 314,4 ha, mis moodustub 310,6 ha lisandunud mereosast ja 3,8 ha lisandunud maaosast. Laidevahe looduskaitseala väheneb 7,9 ha enne kaitse all olnud maaomandi võrra ning suureneb 11,7 ha enne kaitseta olnud maaomandi võrra. Võrreldes kehtiva kaitsekorraga on kaitsealale lisandunud Siiksaare-Oessaare hoiuala ja 7,3 ha eraomandis olevat maismaad (osaliselt Ado katastriüksus katastritunnusega 59201:004:0132), kus esineb elupaigatüüp vanad laialehised metsad (9020*), mida loodusdirektiiv nimetab I lisas, ning 310,6 ha mereala, kus esinevad elupaigatüübid veealused liivamadalad (1110) ja karid (1170), mida loodusdirektiiv nimetab I lisas. Kaitsealale lisandus 4,4 ha riigimaad, sellest u 4 ha moodustab vääriselupaik. Lisaks tsoneriti ja korrigeeriti ümber võõndeid. Väärtuslikud elupaigatüübid (eelkõige metsaelupaigad) liideti sihtkaitsevõõndisse ja alad, kus esines elamu- ja põllumaid ning poollooduslikke kooslusi, liideti piiranguvõõndiga. Varem hoiuala koosseisu kuulunud alast arvati piiranguvõõndisse 1397,3 ha, sh eramaid u 258,7 ha. Varem hoiuala koosseisu kuulunud alast arvati sihtkaitsevõõndisse ligikaudu 117,5 ha, millest eramaid on 87,4 ha. Endise Laidevahe looduskaitseala piiranguvõõndist tsoneriti sihtkaitsevõõndisse 42,7 ha, sh eramaid u 12 ha, ning sihtkaitsevõõndist piiranguvõõndisse 162,7 ha, sh eramaid u 64 ha. Lisaks arvati kaitstavast alast välja u 1 ha eramaad Niidu katastriüksusel ja 1 ha eramaad Ilo katastriüksusel.

Laidevahe looduskaitseala kavandatavast pindalast moodustavad eramaad 800,7 ha, riigimaad 1262,6 ha, munitsipaalmaad 13,5 ha ja muu maa (veeala ja jätkuvalt riigi omandis olev maa) 2210,3 ha.

Vastavalt eelnõukohasele kaitse-eeskirjale koosneb Laidevahe looduskaitseala viiest sihtkaitsevõõndist ja viiest piiranguvõõndist. Sihtkaitsevõõnditesse jääb 337,1 ha ja piiranguvõõnditesse 463,6 ha eramaid. Sihtkaitsevõõndi režiim on vajalik metsakoosluste loodusliku arengu tagamiseks, poollooduslike koosluste säilitamiseks ning seeläbi elustiku mitmekesisuse ja kaitsealuste liikide elupaikade ning lindude rändepeatuse- ja sulgimispaikade säilitamiseks. Sihtkaitsevõõndi kaitsekord võimaldab keelata metsaraiet, seada liikumispiiranguid, reguleerida maaparandussüsteemide hoiutoid jms. Elupaikade säilitamise kaudu hoitakse ka tüüpilist maastikuilmet ja kaitstakse kogu looduse mitmekesisust. Sihtkaitsevõõndi režiim võimaldab selgemini sõnastada kaitsekorralduslikke piiranguid (liikumispiirangu kehtestamine, uute ehitiste püstitamise keelamine, majandustegevuse, sh metsamajanduse keelamine, maaparandussüsteemide hoiutööde reguleerimine jne). Piiranguvõõndid hõlmavad majanduslikult kasutatavaid alasid, kus asuvad hoonestus ja muud rajatised, põllumaad, välja kujunemata vähemväärtuslikud elupaigad (nt noorendikud) ja poollooduslikud kooslused.

Kaitseala piiritlemisel lähtuti sellest, et kõik looduslikult niisked elupaigatüübid (rannaniidud, liigirikad madalsood, sinihelmikakooslused, soostuvad ja soo-lehtmetsad) jääksid tervikuna looduskaitseala koosseisus. Selleks järgiti juba olemasolevat kaitseala piiri, mida laiendati

olemasoleva Siiksaare-Oessaare hoiuala arvelt. Kaitseala välispiir kulgeb valdavalt mööda katastriüksuste piire, teeservi ja kiviaedasid nii, et piirnevad teed ja kiviaiad jäävad kaitsealast välja. Kaitseala loodeosas kulgeb välispiir mööda kõlviku piiri üle Härma katastriüksuse (katastritunnus 59201:004:0292) punktist koordinaatidega X 431 394,029 Y 6 465 819,209 kuni punktini koordinaatidega X 431 272,730 Y 6 465 949,030 ning sealt edasi mõttelise sirgena kuni ristub Ilo katastriüksuse (59201:004:0373) piiriga punktis koordinaatidega X 431 259,974 Y 6 465 963,703. Edasi kulgeb kaitseala välispiir mööda katastriüksuste piiri punktini koordinaatidega X 430 696,139 Y 6 465 994,141. Selles kohas arvati endise Siiksaare-Oessaare hoiuala koosseisust välja 1 ha suurune Ilo kinnistu õueala (59201:004:0373), kus teadaolevatel andmetel ei esine kaitsealuseid elupaigatüüpe. Eelpool nimetatud punktist saab alguse mõtteline sirge, mis kulgeb üle Ilo kinnistu ja ristub vastutuleva katastripiiriga punktis koordinaatidega X 430 841,867 Y 6 466 145,220, kust kulgeb edasi mööda katastripiiri lääne poole punktini koordinaatidega X 430 714,424 Y 6 466 138,607. Selles kohas arvati endise Siiksaare-Oessaare hoiuala koosseisust välja 0,05 ha suurune Ilo katastriüksuse õueala. Eelpool nimetatud punktist kulgeb piir mööda õueala kõlvikut kuni kiviaiani ja katastriüksuse nurgapunktini X 430 631,499 Y 6 466 136, 545. Edasi kulgeb piir mööda katastriüksuse piiri loode poole kuni katastriüksuse (59201:001:0722) nurka. Piir läheb edasi mööda katastrit jõudes Ado katastriüksuse (59201:004:0132) kagunurka ja kulgeb diagonaalselt üle katastriüksuse kuni punktini koordinaatidega X 430 032,034 Y 6 466 343,905. Selle laiendusega võetakse kaitse alla 5,58 ha suurune metsatukk, mis on inventeeritud vanaks laialehiseks metsaks (9020*) (Kadri Tali suulised andmed 2009. aastast ja Marii Aksiim 2014). Eelnimetatud punktist kulgeb välispiir lõunasse mööda katastriüksuse piiri punktini koordinaatidega X 430 021,831 Y 6 466 198,212, siit edasi läheb mõtteline sirge läände katastriüksuse vastasserva punktini koordinaatidega X 429 771,383 Y 6 466 249,294. Edasi kulgeb piir põhja poole katastriüksuse nurka punktini koordinaatidega X 429 776,985 Y 6 466 341,187. Siit edasi läheb mõtteline sirge loodesse punktini koordinaatidega X 429 528,035 Y 6 466 426,717. Selle laiendusega võetakse kaitse alla ligi 4 ha vääriselupaika. Eelnimetatud punktist liigub piir mööda katastripiiri läände kuni Aru katastriüksuse (59201:004:0093) serva punktini koordinaatidega X 429 182,337 Y 6 466 489,520. Edasi kulgeb piir mööda katastripiiri kirdesse kuni jõuab katastriüksuse nurka punktini koordinaatidega X 429 283,073 Y 6 466 646,867. Sellest punktist kulgeb piir loodesse kuni teeni. Mööda teeääre katastrit kulgeb piir kirdesse kuni katastriüksuse nurka (59201:001:0722) punktini koordinaatidega X 429 283,996 Y 6 467 550,278. Edasi läheb sama katastripiiri mööda kuni vastutuleva teerajani punktis koordinaatidega X 429 675, 147 Y 6 467 680,182. Edasi kulgeb välispiir mööda teerada kagu suunas kuni tuleb vastu Sanniko-Benno katastriüksus (59201:004:0553) punktis koordinaatidega X 429 828,236 Y 6 467 505,584. Sellest punktis läheb piir edasi mööda katastripiire kagu suunas kuni vastutuleva elektriliini kõlvikuni katastriüksuse nurgas punktis koordinaatidega X 430 160,699 Y 6 467 273,723. Sellest punktis muudab välispiir suuna mööda sama katastripiiri ida poole kuni katastriüksuse nurgapunkti koordinaatidega X 430 384,551 ja Y 6 467 323,123. Edasi kulgeb piir mööda sama katastripiiri kuni vastutuleva elektriliini kõlvikuni (kõlvik jääb kaitseala koosseisust välja) punktis koordinaatidega X 430 119,647 Y 6 467 530,849. Siit läheb välispiir edasi mööda kõlvikupiiri põhja kuni tuleb vastu kraav katastripiiri servas punktis koordinaatidega X 430 059,884 Y 6 467 823,110. Eelnimetatud punktist kulgeb piir mööda katastripiiri kagusse kuni punktini koordinaatidega X 432 074,723 Y 6 467 208,641. Edasi kulgeb piir mööda kraaviserva (kraav jääb kaitseala koosseisust välja) põhja poole kuni kraavi lõppu punktis koordinaatidega X 431 892,100 Y 6 467 836,500. Siit läheb mõtteline sirge kiviaia otspunktini koordinaatidega X 431 934,954 Y 6 467 867,385. Edasi kulgeb piir kirde poole mööda kiviaia äärtpidi kuni vastutuleva katastripiirini punktis koordinaatidega X 432 026,508 Y 6 467 993,024. Nüüd kulgeb piir mööda katastripiiri itta kuni Lõve jõeni punktis

koordinaatidega X 432 284,400 Y 6 468 023,976. Sellest punktist kulgeb välispiir edasi jõeäärt mööda (jõgi jääb kaitseala koosseisu) kuni kuivenduskraavini punktis koordinaatidega X 432 211,049 Y 6 468 239,603. Kaitseala piir kulgeb edasi piki kuivenduskraavi kirdesse kuni järgmise vastutuleva kuivenduskraavini punktis koordinaatidega X 432 221,249 Y 6 468 245,148. Edasi kulgeb välispiir lõunasse piki kuivenduskraavi (kraav jääb kaitseala koosseisust välja) kuni punktini koordinaatidega X 432 638,150 Y 6 468 139,671. Sellest punktist läheb piir kirde poole piki kuivenduskraavi (kraav välja arvatud) kuni punktini koordinaatidega X 432 824,483 Y 6468 217,570 ja siit edasi kulgeb itta kuni punktini koordinaatidega X 433 175,864 Y 6 468 235,968. Eelnimetatud punktist jätkub piir kagu suunas piki kuivenduskraavi punktini koordinaatidega X 433 217,629 Y 6 468 152,637. Edasi kulgeb piir teisel pool kraavi punktis koordinaatidega X 433 219,388 Y 6 468 153,089, kus jätkub mõttelise sirgena Kalda katastriüksuse (85801:004:0139) õuealani punktis koordinaatidega X 433 280,858 Y 6 468 083,811. Edasi kulgeb piir mööda õueala katastrit lõuna poole kuni punktini koordinaatidega X 433 306,860 Y 6 468 031,180. Eelnimetatud punktist läheb mõtteline sirge punkti koordinaatidega X 433 306,438 Y 6 468 014,155. Siit alates kulgeb piir mööda kiviaedu (kiviaiad jäävad kaitsealast välja) lõuna poole kuni vastutuleva katastripiirini punktis koordinaatidega X 433 389,391 Y 6 467 883,879. Edasi kulgeb piir Kuressaare metskond 884 katastripiiri mööda kagusse ja jätkudes mööda Värava katastripiiri (85801:004:0072) kuni katastrinurka punkti koordinaatidega X 433 476,604 ja Y 6 467 661,678. Edasi jätkub sama katastripiiri mööda edelasse katastrinurgani punkti koordinaatidega X 433 298,409 Y 6 467 569,405. Sellest punktist kulgeb välispiir mööda katastripiiri kagusse Kopli katastriüksuse (85801:004:0433) nurgapunkti koordinaatidega X 433 344,291 Y 6 467 472,100, kust kulgeb välispiir edasi mööda katastripiiri kirde poole kuni vastutuleva teerajani punktis koordinaatidega X 433 509,946 Y 6 467 533,718. Teerajast suundub piir lõunasse (rada jääb kaitseala koosseisust välja) kuni vastutuleva kiviaiani punktis koordinaatidega X 433 503,242 Y 6 467 414,935. Eelnimetatud punktist kulgeb piir mööda kiviaia serva (kiviaed jääb välja) kirdesse kuni vastutuleva haritava maa kõlvikuni punktini koordinaatidega X 433 612,259 Y 6 467 461,385. Edasi jätkub piir mööda kõlvikupiiri lõuna poole kuni vastutuleva rajani, jätkudes mööda rada edela suunas kuni katastripiirini punkti koordinaatidega X 433 595,915 Y 6 467 320,707. Edasi kulgeb välispiir mööda katastripiiri punktini X 433 607,562 Y 6 467 285,358. Sellest punktist läheb piir Kopli kinnistul oleva õueala läänepoolse punktini koordinaatidega X 433 550,630 Y 6 467 267,310, kust kulgeb sirgjooneliselt teeni ning edasi mööda teeserva (tee jääb selles lõigus kaitsealast välja) kuni Kase katastriüksusel (85801:004:0364) asuva punktini koordinaatidega X 433 612,664 Y 6 467 129,141. Seejärel läheb piir eespool nimetatud punktist üle nimetatud tee kuni Kase katastriüksusel asuva kiviaiani punkti koordinaatidega X 433 619,897 Y 6 467 151,727 ja sealt põhja poole mööda kiviaeda (jättes selles lõigus kiviaia kaitseala koosseisu) kuni ristub taas Kase katastriüksuse piiriga ning edasi järgib katastriüksuse piiri kuni Kase katastriüksusel oleva kiviaiani. Varem Siiksaare-Oessaare hoiualal asunud katastriüksuse idaosas kaitseala piiri korrigeeriti ja varasema kõlvikupiiri asemel kasutati piiritlemisel põhikaardile kantud kiviaeda. Piir kulgeb mööda Kase katastriüksusel olevat õuela kuni punkti koordinaatidega X 433 769,518 Y 6 467 209,506. Edasi kulgeb piir mõttelise sirgetena (käänupunkti koordinaadid X 433 760,832 Y 6 467 209,243; X 433 755,355 Y 6 467 175,330; 433 763,105 Y 6 467 157,637 ja X 433 779,500 Y 6 467 128,800) lõunasse kuni Kase ning Sauna katastriüksusel (85801:004:0129) oleva kiviaiani (jättes kiviaia ja õueala kaitsealast välja). Varem Siiksaare-Oessaare hoiualal asunud katastriüksuse õueala läänepoolses osas piiri korrigeeriti ja varasemad mõttelised sirged nihutati rohkem lääne poole, sest õueala on tegelikkuses laiem). Kiviaia algusest jookseb piir kuni punktini koordinaatidega X 433 818,660 Y 6 467 012,319 ning sealt mõttelise sirgema kuni Sauna katastriüksuse rohumaani punktis koordinaatidega X 433 838,660 Y 6 466 968,730 ja sealt mööda rohuma kōlviku piiri

teiselepoole teed punkti koordinaatidega X 433 786,945 Y 6 466 944,673. Piir kulgeb edasi mööda teid ja tee (21167 Sakla-Siiksaare tee (85801:004:0391) katastriüksust (teed jäävad kaitsealast välja) kuni jõuab Matsi katastriüksuseni punkti koordinaatidega X 435 313,002 Y 6 465 475,252. Edasi liigub piir mööda pinnasteed (teed v.a) ja suundub edelasse kuni punkti koordinaatidega X 434 918,051 Y 6 465 404,413. Siit jätkub piir mööda pinnasteed kagu poole kuni vastutuleva kruusakattega teeni punktis koordinaatidega X 435 231,716 Y 6 464 866,277. Eelnimetatud punktis jätkub piir mööda kruusakattega teed (käänupunktid X 435 290,851 Y 6 464 829,436 ja X 435 261,245 Y 6 464 782,716) kuni punktini koordinaatidega X 435 285,906 Y 6 464 710,099. Edasi kulgeb piir edelasse järgides Tõnnu katastriüksuse (85801:004:0203) piiri kuni punktini koordinaatidega X 435 365,352 Y 6 464 440,010. Sellest punktist jätkub välispiir mööda rada (rada jääb kaitseala koosseisust välja) edela poole kuni punktini koordinaatidega X 435 325,157 Y 6 464 267,599. Eelnimetatud punktist võtab välispiir suuna kagusse ja kulgeb mööda kiviaeda (kiviaed jääb kaitsealast välja) kuni punktini koordinaatidega X 435 498,998 Y 6 463 917,491. Seejärel läheb piir mõttelise sirgena üle tee punkti koordinaatidega X 435 508,717 Y 6 463 920,753 ning jätkub selles kohas mööda kiviaeda (kiviaed v.a) kuni risti vastutuleva kiviaiani punktis koordinaatidega X 436 046,777 Y 6 464 455,435. Siit jätkub piir põhja poole mööda kiviaeda punktis koordinaatidega X 436 054,417 Y 6 464 461,554 kuni punktini koordinaatidega X 436 019,274 Y 6 464 587,001. Edasi kulgeb piir mööda idapoolset kiviaeda kuni vastutuleva haritava maa kõlvikuni punktis koordinaatidega X 436 403,706 Y 6 464 782,404. Sellest punktist alates järgib piir haritava maa kõlvikut kuni punktini koordinaatidega X 436 439,062 Y 6 464 837,475. Eelnimetatud punktist kulgeb piir mõttelise sirgena edasi katastriüksuse nurgapunkti koordinaatidega X 436 499,008 Y 6 464 930,832. Sealt kulgeb välispiir ida poole mööda Rähni-Mardi katastriüksust (85801:004:0225) kuni punktini koordinaatidega X 436 638,603 Y 6 464 952,758. Nüüd järgib piir Möldri katastriüksuse piiri, liikudes loodesse ning jõudes punkti koordinaatidega X 436 640,849 Y 6 465 007,214. Eelnimetatud punktist läheb mõtteline sirge punkti koordinaatidega X 436 774,209 Y 6 464 999,972, kust kulgeb edasi kirde poole mööda katastripiire kuni jõuab punktini koordinaatidega X 436 823,843 Y 6 465 097,815. Edasi järgib piir kiviaeda (kiviaed v.a) kuni punktini koordinaatidega X 436 707,212 Y 6 465 224,406, seejärel kulgeb piir edasi mööda Möldri ja Reinu (85801:005:0221) katastriüksuste piire kuni katastrinurga punktini koordinaatidega X 436 911,082 Y 6 465 429,972. Piir läheb edasi mõttelise sirgena Vanareinu katastriüksuse (85801:005:0225) nurka punktini koordinaatidega X 437 039,935 Y 6 465 339,957 kulgedes edasi mööda katastri lõunakülgi kuni punktini koordinaatidega X 437 177,624 Y 6 465 430,343. Edasi kulgeb piir mõttelise sirgena üle kõrvaloleva Reinu ja Anni katastriüksuse (vastavalt 85801:005:0220 ja 85801:005:0144) rannikule (X 437 299,806 Y 6 465 708,158). Edasi läheb piir mööda rannajoont kuni punktini koordinaatidega X 437 624,442 Y 6 465 777,650, seejärel mööda merd mõtteliste sirgetena, mille käänupunktid on X 437 638,425 Y 6 465 780,129, X 440 387,529 Y 6 462 206,257, X 438 225,473 Y 6 461 116,442, X 436 696,224 Y 6 461 028,554, X 435 870,076 Y 6 461 608,617, X 432 276,758 Y 6 461 711,710, X 431 831,221 Y 6 457 990,518, X 430 018,787 Y 6 457 990,518 ja X 430 005,893 Y 6 459 371,945. Kaitseala mereosale lisandub kaguosas ligi 311 ha, kuna senisest kaitsealast ja hoiualast väljaspool esineb elupaigatüüpi karid (1170). Edasi kulgeb välispiir mõttelise sirgena kuni kiviaiani punktis koordinaatidega X 430 019,700 Y 6 459 376,920 ja sealt edasi mööda kiviaia telgjoont kuni ristub Lausi-Aru (59201:004:0407) katastriüksusega punktis koordinaatidega X 430 129,992 Y 6 459 366,179. Edasi läheb kaitseala piir mööda katastriüksuste piire kuni Kästiku katastriüksusel (59201:004:0039) oleva punktini koordinaatidega X 430 341,807 Y 6 459 422,347 ning sealt edasi mõtteliste sirgetena, mille nurgapunktid on X 430 380,292 Y 6 459 299,069 ja X 430 477,960 Y 6 459 264,347. Seejärel liigub piir mööda Nässu (59201:004:0024) ja Imastu (59201:004:0358) katastriüksuste piire (käänupunktid X

430 903,719 Y 6 459 413,099; X 430 811,716 Y 6 459 601 865) kuni katastrinurga punktini koordinaatidega (X 431 029,141 Y 6 459 910,333), sealt jätkub piir mööda kiviaeda (kiviaed v.a) kuni punktini koordinaatidega X 430 979,801 Y 6 460 145,899. Eelnimetatud punktist kulgeb piir mõttelise sirgena Perve katastriüksuse (59201:004:0127) nurgapunktini koordinaatidega X 430 982,850 Y 6 460 238,071. Sellest punktist alates järgib piir katastriüksuste piire ja liigub põhja poole kuni Veere katastriüksuse (59201:004:0013) nurgapunktini koordinaatidega X 430 869,926 Y 6 460 747,793. Eelnimetatud punktist läheb mõtteline sirge kõlvikupiirini punkti koordinaatidega X 430 949,915 Y 6 460 877,066 jättes kraavi kaitseala koosseisu. Eelnimetatud punktist järgib piir kõlvikupiiri kuni punktini koordinaatidega X 430 953,107 Y 6 460 902,703, sealt kulgeb edasi mõttelise sirgena punkti koordinaatidega X 430 953,005 Y 6 460 925,761.

Edasi jätkub piir mõttelise sirgena katastriserva punkti koordinaatidega X 430 937,841 Y 6 461 022,962 (Välgu tee jääb kaitsealast välja). Edasi kulgeb piir mööda sama katastriserva (59201:004:0219) kuni nurgapunktini koordinaatidega X 430 803,110 Y 6 461 223,969, sellest punktist liigub piir edasi mõttelise sirgena kuni oja vasaku kaldani (oja jääb kaitseala koosseisust välja) punkti koordinaatidega X 430 974,881 Y 6 461 400,630 ning sealt edasi mööda oja vasakut kallast kuni Kukessaare katastriüksuse (59201:004:0219) piirini punktis koordinaatidega X 431 253,713 Y 6 461 484,365. Edasi läheb kaitseala piir mööda Kukessaare maatüksuse piiri ja mõttelisi sirgeid (koordinaatidega X 431 293,275 Y 6 461 613,540 ja X 431 328,081 Y 6 461 645,527 ning X 431 339,827 Y 6 461 658,236 ja X 431 349,272 Y 6 461 665,224) kuni rannikuni, sealt mööda rannajoont kuni punktini koordinaatidega X 431 429,022 Y 6 461 726,859. Edasi läheb kaitseala piir mõttelise sirgena kuni vastutuleva teeni punktini koordinaatidega X 431 400,911 Y 6 461 755,955. Seejärel läheb kaitseala piir mööda teeserva kuni punktini koordinaatidega X 431 321,094 Y 6 461 967,405, sealt liigub piir edasi mööda mõttelisi sirgeid (X 431 325,759 Y 6 461 968,557; X 431 324,733, Y 6 461 971,946, X 431 319,539 Y 6 461 988,366) kuni jõuab uuesti teeserva punktini koordinaatidega X 431 314,594 Y 6 461 986,936. Sealt kulgeb kaitseala piir edasi mööda teeserva kuni punktini koordinaatidega X 431 321,428 Y 6 462 441,439, kust kulgeb piir teisele poole teed punktini koordinaatidega X 431 320,829 Y 6 462 449,405. Eelnimetatud punktist jätkub piir mööda Laidevahe looduskaitseala 14 katastriüksuse serva (59201:004:0629) kuni katastriüksuse nurgapunktini koordinaatidega X 431 501,278 Y 6 463 147 661, siit edasi kulgeb piir mööda 5920027 Väljamõisa tee katastriüksust (59201:004:0581) kuni punktini koordinaatidega X 432 159,051 Y 6 463 995,242. Edasi kulgeb piir mööda Laidevahe looduskaitseala 19 (59201:001:0875) katastriüksust kuni punktini koordinaatidega X 432 122,839 Y 6 465 002,260. Edaspidi liigub kaitseala välispiir mööda katastriüksuste piire (nurgapunktide koordinaadid X 432 002,683 Y 6 464 962,705; X 431 877,283 Y 6 465 854,374; X 431 861,447 Y 6 465 902,918). Eelnimetatud punktist kulgeb välispiir edasi mööda rada lääne poole (läbides punkte koordinaatidega X 431 567,274 Y 6 465 830,839; X 431 524,599 Y 6 465 848,584; X 431 412,320 Y 6 465 826,507) kuni punktini koordinaatidega X 431 405,907 Y 6 465 819,467. Seejärel läheb piir edasi mööda Härma katastriüksuse piiri kuni punktini koordinaatidega X 431 394,029 Y 6 465 819, 209, jõudes sellega välispiirikirjelduse alguspunkti.

Kaitseala koosneb viiest sihtkaitsevööndist: Rukla, Laidevahe, Oessaare, Põldealuse ja Sandla-Silma. Rukla sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduslike koosluste, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina, mistõttu on tegu loodusliku sihtkaitsevööndiga. Laidevahe, Oessaare ja Põldealuse sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on eelkõige rahvusvahelise tähtsusega veelindude rändepeatuse-, pesitsus- ja sulgimispaiga, kaitstavate liikide ja nende elupaikade kaitse. Laidevahe sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on Laidevahe lahe, laidude ja kalade kolemuala kaitse. Oessaare sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on Oessaare lahe ja kalade kolemuala kaitse. Põldealuse sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on

veel rannikumere koosluste ja laidude, jäänukjärvede ja looduslike ning poollooduslike koosluste kaitse. Sandla-Silma sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduslike ja poollooduslike koosluste, kaitstavate liikide ning nende elupaikade kaitse. Eespool nimetatud sihtkaitsevööndite puhul on tegu hooldatavate sihtkaitsevöönditega, v.a Rukla sihtkaitsevöönd. Hooldatava sihtkaitsevööndi kaitsekorra rakendamine tagab paremini seal olevate hooldust vajavate elupaikade soodsat seisundit. Samas toetab sihtkaitsevööndi kaitsekord loodusliku arengu tagamist kaitsealal olevates väärtuslikes metsaelupaigatüüpides. Piiranguvööndi kaitsekord ei võimalda metsakoosluste soodsat seisundit tagada, kuna seal on lubatud teatud piirangutega metsa majandamine. Sihtkaitsevööndid on määratud lähtuvalt loodusväärtuste paiknemisest.

Kaitsealale tsoneeritud Liivi lahe, Põldealuse, Rannaküla, Siiksaare ja Turja piiranguvööndid jäävad alale, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Põldealuse ja Turja piiranguvööndi vaheline piir ning Rannaküla ja Liivi lahe piiranguvööndi vaheline piir läheb mööda rannajoont. Siiksaare ja Põldealuse piiranguvööndi vaheline piir kulgeb läänest itta mööda mõttelisi sirgeid (vastavalt nurgapuntide koordinaatidega X 434 899,601 Y 6 464 318,878 ja X 434 915,606 Y 6 464 346,382, X 435 162,405 Y 6 464 510,352 ja X 435 140,686 Y 6 464 470,057 ning X 435 253,920 Y 6 464 259,200 ja X 435 247,756 Y 6 464 217,142), katastriüksuse piiri, põllumaa ja metsa, rohumaa ja metsa ning põllumaa ja põõsastiku vahelist kõlviku piiri, kiviaedu (jättes nendes lõikudes kiviaiad Siiksaare piiranguvööndi koosseisu). Turja ja Liivi lahe piiranguvööndit eraldavad mõttelised sirged (nurgapuntide koordinaatidega X 437 099,875 Y 6 462 311,165, X 437 101,530 Y 6 461 632,433 ja X 435 870,076 Y 6 461 608,617).

Siiksaare-Oessaare hoiuala liideti tervikuna Laidevahe looduskaitsealaga ning hoiuala kaitsekorra asemel rakendatakse lisanduval alal peamiselt piiranguvööndi kaitsekorda (nii hoiuala maismaa- kui ka mereosa) ja osaliselt sihtkaitsevööndi kaitsekorda (hoiuala maismaaosa). Piiranguvööndi (Sandla-Silma, Põldealuse) koosseisu arvati suurem osa hoiualast, Siiksaare-Oessaare hoiualale jääv vähem väärtuslik maa-ala (elupaigatüüpe ei esine, osaliselt põllualad, elupaigatüübid (valdavalt poollooduslikud kooslused), mille kaitse tagatakse piiranguvööndi kaitsekorraga). Ülejäänud hoiualaosa arvati sihtkaitsevööndi koosseisu, et tagada seal inventeeritud metsaelupaigatüübi vanad loodusmetsad parem kaitse. Lisaks tsoneeriti osaliselt ümber mitu Laidevahe looduskaitseala vööndit, et tagada väärtuste parem kaitse.

Kaitseala edelaosas liideti Kukessaare piiranguvöönd (peamiselt riigi omandis olev maa (Laidevahe looduskaitseala 14 katastritunnusega 59201:004:0629)) ja munitsipaalomandis olev Puhkeala katastriüksus (59201:004:0608) suuremas osas Rannaküla piiranguvööndiga. Lisaks tsoneeriti Siiksaare-Oessaare hoiuala lõunapoolsem lahustükk Rannaküla piiranguvööndisse (katastritunnused 59201:001:0740, 59201:001:0741, 59201:004:0287, 59201:004:0411, 59201:004:0213, 59201:004:0025, 59201:004:0379, 59201:004:0435, 59201:004:0237, 59201:004:0233, 59201:004:0205, 59201:004:0024, 59201:004:0358, 59201:004:0127, 59201:004:0142, 59201:004:0162, 59201:004:0253, 59201:004:0449, 59201:004:0121, 59201:004:0320 tervikuna ja 59201:001:0955, 59201:004:0236, 59201:004:0194, 59201:004:0039, 59201:004:0245, 59201:004:0013, 59201:004:0219 osaliselt). Valdavalt on tegu eramaadega, kuid leidub ka jätkuvalt riigi omandis olevat maad, riigiomandisse kuulub tuletornialune maa ja veel kaks maauksust. Nende alade puhul on tegu suure looduskaitsealase väärtusega elupaigatüüpide esinemisaladega (nt rannaniidud, loopealsed, kuivad niidud lubjarikkal mullal) ja rahvusvahelise tähtsusega veelindude rändepeatus-, pesitsus- ja sulgimispaigaga.

Siiksaare piiranguvööndiga liideti Siiksaare-Oessaare hoiuala põhja- ja läänepoolsed lahustükid (katastritüksused 59201:004:0371, 59201:004:0374, 85801:004:0072, 85801:004:0122 tervikuna ja 85801:001:1086, 59201:001:0874, 59201:001:0807, 85801:004:0364, 85801:004:0035, 85801:004:0129, 59201:004:0292, 59201:004:0373, 59201:002:0027, 59201:002:0691, 59201:002:0445, 85801:004:0076, 85801:004:0139, 85801:004:0123, 85801:004:0433, 85801:004:0315 osaliselt). Samuti arvati Siiksaare piiranguvööndisse Endreka (59201:002:0275) katastriüksusel paiknev Löve jõe osa. Nendel aladel asuvad suure looduskaitse väärtusega elupaigatüübid (poollooduslikud kooslused rannaniidud, loopealsed, kuivad niidud lubjarikkal mullal, niiskuslembesed kõrgrohustud, aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud, puisniidud, puiskarjamaad).

Osa Pöldealuse, Oessaare, Sandla ja Silma sihtkaitsevööndist liideti Siiksaare piiranguvööndiga (katastritunnused 85801:004:0317, 59201:004:0432, 59201:004:0130, 85801:004:0072, 85801:004:0112, 85801:004:0210, 85801:004:0048, 85801:004:0047, 85801:004:0035, 59201:004:0215 tervikuna ja 85801:001:1086, 59201:001:0874, 85801:004:0448, 85801:004:0309, 59201:004:0224, 85801:004:0011, 59201:004:0373, 85801:004:0162, 85801:004:0139, 85801:004:0076, 85801:004:0123, 85801:004:0078, 85801:004:0433, 85801:004:0364, 59201:001:0722, 85801:004:0394, 85801:004:0119, 85801:004:0191, 85801:004:0385 osaliselt ja jätkuvalt riigi omandis olevat maad), kuna nendel aladel suure loodusväärtusega elupaigatüüpe ei esine (või esineb väikeste laikudena poollooduslikke kooslusi) ning aladel paikneb hoonestus ja põllualad.

Pöldealuse piiranguvööndiga liideti Siiksaare-Oessaare hoiualast (katastritunnused 85801:004:0199, 85801:005:0148, 85801:005:0144, 85801:005:0168, 85801:005:0015, 85801:005:0022, 85801:005:0023, 85801:004:0091, 85801:005:0189, 85801:004:0313, 85801:005:0223, 85801:005:0221, 85801:005:0220, 85801:005:0225 ja 85801:004:0422 osaliselt) ja osa Pöldealuse sihtkaitsevööndist (katastritunnused 85801:004:0191, 85801:004:0119 ja 85801:004:0385 osaliselt).

Rukla loodusliku sihtkaitsevööndi lääneservast arvati välja elupaigatüüp aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510) ning liideti Sandla-Silma hooldatava sihtkaitsevööndiga, mille tulemusena on võimalik seda kooslust hooldama hakata. Lisaks arvati välja osa metsasid, milles paiknesid puisniidule juurdepääsuteed, need metsad liideti Sandla-Silma hooldatava sihtkaitsevööndiga. Läänepiir kulgeb nüüd Laidevahe looduskaitseala 17 kinnistu katastrinurgast (59201:001:0722) mõttelise sirgena punktis koordinaatidega X 429 283,122 Y 6 466 646,873 kuni kraavini punktini koordinaatidega X 429 755,160 Y 6 467 284,026. Põhjaservas kulgeb piir mööda kraavi alates eelnimetatud punktist, jättes kraavi Sandla-Silma sihtkaitsevööndisse, ning jõudes punktini koordinaatidega koordinaadid X 430 550,259 Y 6 467 069,854. Rukla sihtkaitsevööndi idaservas korrigeeriti vööndi piire, mille tulemusena muutus osaliselt ka Sandla-Silma sihtkaitsevööndi piir. Rukla loodusliku sihtkaitsevööndi piir kulgeb eelnimetatud punktist edasi mõttelise sirgena Ado kinnistu (katastritunnus 59201:004:0132) katastrinurka ja märgala kõlvikunurgani punktis koordinaatidega X 430 476,287 Y 6 466 455,274 ning sealt edasi läheb piir mööda maaüksust katastriüksuse läänenurka ja kaitseala välispiirini ning edasi mööda välispiiri.

Laidevahe sihtkaitsevööndi piir kulgeb mööda Laidevahe lahe rannajoont (jättes veeala ja Laidevahe lahe laidu Laidevahe sihtkaitsevööndisse) ning mõttelist sirget (nurgapunktide koordinaadid X 434 010,010 Y 6 462 932,530 ja X 433 317,086 Y 6 462 626,057). Laidevahe sihtkaitsevööndit on suurendatud vähesel määral Liivi lahe piiranguvööndi arvelt, et vältida

mõrdade panekut Laidevahe lahe suudme ette. Mõrdade panek suudmesse takistab kalade vaba liikumist lahtedesse ja Lõve jõkke. Ala tsoneeriti sihtkaitsevööndisse, kuna seal on oluline väärtuste kaitseks rakendada liikumispiirangut ning piiranguvööndi kaitsekord ei võimalda liikumispiirangute seadmist. Samuti on Laidevahe lahe suudmealal vajalik reguleerida kalapüüki, mistõttu liideti ala Laidevahe sihtkaitsevööndiga, mis tagab vajalikud tingimused.

Põldealuse sihtkaitsevööndi piir kulgeb alates Uue-Reinu katastriüksuse (85801:004:0257) punktist koordinaatidega X 435 953,460 Y 6 464 272,886 mööda kaitseala välispiiri kuni punktini koordinaatidega X 436 638,603 Y 6 464 952,758. Edasi läheb Põldealuse sihtkaitsevööndi piir mööda katastriüksuste piire kuni punktini koordinaatidega X 437 024,157 Y 6 464 819,071, kust edasi läheb mõttelise sirgena kuni ristub rannajoonega punktis koordinaatidega X 437 038,513 Y 6 464 820,531. Edasi järgib Põldealuse sihtkaitsevööndi piir rannajoont (jättes mereala sihtkaitsevööndist välja) kuni punktini koordinaatidega X 437 090,690 Y 6 462 943,904. Sealt edasi läheb Põldealuse sihtkaitsevööndi piir mõtteliste sirgetena (käänupunktide koordinaadid X 437 099,875 Y 6 462 311,165, X 435 080,182 Y 6 462 314,188 ja X 435 076,707 Y 6 462 314,597) kuni ristub taas rannajoonega punktis koordinaatidega X 434 976,618 Y 6 462 336,858. Edasi läheb piir mööda ranna- ja kaldajooni, katastriüksuseid ja mõttelisi sirgeid (käänupunktide koordinaadid X 435 638,081 Y 6 463 720,783, X 435 748,939 Y 6 463 735,392 ja X 436 020,251 Y 6 463 554,523). Põldealuse sihtkaitsevööndiga liideti Liivi lahe sihtkaitsevöönd ja osa Siiksaare piiranguvööndist (katastritunnused 85801:004:0422, 85801:004:0091 osaliselt) ning osaliselt Siiksaare-Oessaare hoiuala kagupoolsem lahustükk (katastritunnused 85801:004:0473, 85801:004:0257, 85801:004:0284, 85801:004:0138, 85801:004:0225 osaliselt ja 85801:004:0062, 85801:004:0198, 85801:004:0182, 85801:004:0310, 85801:004:0057, 85801:004:0202, 85801:004:0063, 85801:004:0387, 85801:004:0064, 85801:004:0061, 85801:004:0194 tervikuna). Sihtkaitsevööndi kaitsekord on vajalik seal esinevate esinduslike metsaelupaigatüübi vanad loodumetsad kaitseks. Lisaks liideti Põldealuse sihtkaitsevööndiga Siiksaare-Oessaare hoiuala laidu: Põdvalaid, Vahelmiserahu ja Allirahu, et tagada sealsetele lindudele pesitsusaegne rahu.

Oessaare sihtkaitsevööndi piir kulgeb mööda Oessaare ja Poka lahe kaldajooni (jättes lahed Oessaare sihtkaitsevööndisse).

Sandla-Silma sihtkaitsevöönd järgib alates punktist koordinaatidega X 429 283,073 Y 6466 646,867 kaitseala välispiiri kuni katastripunktini koordinaatidega X 432 074,723 Y 6 467 208,641. Seejärel kulgeb mööda katastripiiri (nurgapunktide koordinaatidega X 432 377,687 Y 6 467 244,738; X 432 441,281 Y 6 467 553,809, X 432 413,536 Y 6 467 642,499; X 432 709,608 Y 6 467 797,260; X 432 850,608 Y 6 467 818,455). Eelnimetatud punktist kulgeb vööndipiir edasi mööda kraavi (kraav jääb Sandla-Silma sihtkaitsevööndisse) kuni katastripiirini (71401:001:0589) punktis koordinaatidega X 432 982,166 Y 6 467 140,866. Edasi kulgeb mööda katastripiiri kraavini punktis koordinaatidega X 432 741,545 Y 6 466 990,915, seejärel kulgeb mööda kraavi (siinkohal jääb kraav Siiksaare piiranguvööndisse) kuni Oessaare lahe kõlvikupiirini punktis koordinaatidega X 433 137,082 Y 6 466 565,179. Edasi kulgeb vööndipiir lõuna poole mööda Oessaare ja Poka lahe kõlvikupiiri punktini koordinaatidega X 434 380,722 Y 6 465 642,971. Seejärel läheb piir mõttelise sirgena katastriüksuse punktini koordinaatidega X 434 389,644 Y 6 465 644,625 ning liigub edasi mööda katastripiire (läbides punkti koordinaatidega X 434 671,823 Y 6 465 951,199) kuni Kadariku haritava maa kõlvikuni punktis koordinaatidega X 434 878,583 Y 6 465 589,228. Mööda kõlvikupiiri läheb vööndipiir edasi punkti koordinaatidega X 434 780,280 Y 6 465 404,830, seejärel järgib piir katastripiire (nurgapunktide koordinaatidega

434 707,552 Y 6 465 406,269; X 434 418,000 Y 6 465 190,201; X 434 485,787 Y 6 465 043,274) kuni rajani punktis koordinaatidega X 434 724,383 Y 6 465 050,614. Edasi kulgeb piir mööda rada kuni tuleb ette katastripiir punktis koordinaatidega X 434 756,175 Y 6 464 865,214, seejärel läheb piir edasi mööda katastripiire (nurgapunktide koordinaadid X 434 572,591 Y 6 464 617,949; X 434 817,236 Y 6 464 602,371) kuni Põldealuse lahe kõlvikupiirini punktis koordinaatidega X 434 887,691 Y 6 464 319,680, kust järgib edasi kõlvikupiiri punktini koordinaatidega X 434 927,071 Y 6 463 589,266. Eelnimetatud punktist suundub piir läände kiviaiana ja mööda kiviaia teljoont kulgeb edasi kuni jõuab Laidevahe laheni punktis koordinaatidega X 434 376,714 Y 6 463 485,623. Mööda Laidevahe lahe kõlvikut läheb piir põhja poole, tehes peaaegu ringi peale lahele ja jõudes avamereni, kust jätkub piir mööda rannikut kuni kiviaiani punktis koordinaatidega X 432 010,567 Y 6 462 239,537. Edasi kulgeb piir mööda kiviaeda (kiviaed jääb Rannaküla pv'sse) kuni teeni punktis koordinaatidega X 431 711,687 Y 6 462 461,617. Seejärel läheb piir mõttelise sirgena üle tee punkti koordinaatidega X 431 705,160 Y 6 462 463,000, kust kulgeb edasi mööda teed katastriüksuse punkti koordinaatidega X 431 702,180 Y 6 462 461,171. Edasi järgib Sandla-Silma sihtkaitsevööndi piir välispiiri kuni Laidevahe looduskaitseala 18 kinnistu (katastritunnus 59201:001:0874) nurgapunktini koordinaatidega X 432 122,921 Y 6 465 002,319. Eelnimetatud punktist kulgeb mõtteline sirge punkti koordinaatidega X 432 770,995 Y 6 465 233,744, kust jätkub piir mööda katastripiire põhja poole kuni rajani punktis koordinaatidega X 432 657,757 Y 6 465 593,975. Edasi kulgeb piir mööda rada kuni Laidevahe looduskaitseala 18 kinnistu katastripiirini punktis koordinaatidega X 432 588,695 Y 6 465 828,634. Edasi kulgeb piir mööda sama katastripiiri kuni punktini koordinaatidega X 432 679,908 Y 6 466 039,267, seejärel läheb piir edasi mööda Vesiroosi kinnistu (59201:004:0361) katastripiiri kuni punktini koordinaatidega X 432 460,281 Y 6 466 188,074. Eelnimetatud punktist läheb mõtteline sirge katastrinurgapunkti koordinaatidega X 431 597,732 Y 6 466 195,844, kust jätkub piir mööda katastripiire (nurgapunktide koordinaadid X 430 926,719 Y 6 466 149,623; X 430 914,381 Y 6 466 313,803) jõudes välispiirini punktis koordinaatidega X 430 554,947 Y 6 466 190,929. Mööda välispiiri liigub piir edasi kuni tuleb vastu Rukla looduslik sihtkaitsevöönd punktis koordinaatidega X 430 032,034 Y 6 466 343,905. Edaspidi järgib vööndipiir Rukla loodusliku sihtkaitsevööndipiiri kuni Sandla-Silma hooldatava sihtkaitsevööndi alguspunktini koordinaatidega X 429 283,073 Y 6466 646,867.

Osa Siiksaare piiranguvööndist (katastriüksused 85801:004:0214 ja 85801:004:0378 osaliselt ning tervikuna 85801:001:1076, 85801:001:1082, 85801:001:1081, 85801:004:0404, 85801:004:0096, 85801:004:0361, 85801:004:0365 ja jätkuvalt riigi omandis olevat maad) liideti Põldealuse, Sandla-Silma ja Oessaare sihtkaitsevööndiga. Sihtkaitsevööndi kaitsekord on vajalik seal esinevate metsaelupaigatüüpide soostuvad ja soo-lehtmetsad ning vanad loodusmetsad kaitseks.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi (TÜ ja PKÜ eksperdid, nt Georg Martin, Meeli Mesipuu, Kadri Tali) ning kaitseala tsoneeringu ja kaitseeeskirja kohta koostatud eksperdiarvamust (Marika Kose 2011).

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning on proportsionaalne saavutatavale efektile.

Kaitseala kaitse-eeskiri seab kitsendused omandiõigusele (PS § 32). Keskkonda mõjutava tegevuse õigusliku regulatsiooni aluseks on PS §-st 5 tulenev loodusvarade ja loodusressursside kui rahvusliku rikkuse säästva kasutamise põhimõte. Elu- ja looduskeskkonna säästmise ja sellele tekitatud kahju hüvitamise kohustus tuleneb PS §-st 53. Tulenevalt PS §-dest 5, 32 ja 53 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja looduskaitseseaduse alusel võib omandiõigust piirata. Omandiõiguse põhiolomuse säilimiseks peavad seadusest tulenevad piirangud olema proportsionaalsed ehk piirangu eesmärgi saavutamiseks sobivad, vajalikud ja mõõdukad. Kaitse-eeskirjaga piirangute seadmise eesmärgiks on alal leiduvate loodusväärtuste säilimine. Ühtlasi täidetakse direktiivist 92/43/EMÜ riigile tulenev kohustus tagada loodusväärtuste kaitse Natura 2000 võrgustiku alal. Neid eesmarke saab lugeda õiguspäraseks, kuna abinõud, mis soodustavad eesmärgi saavutamist, on õiguslikult sobivad: kaitseala moodustamine ja loodusväärtusi kahjustavate tegevustele piirangute seadmine aitab kaasa kaitseala eesmärkide täitmisele. Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne. Kaitse-eeskirja regulatsiooni eesmärgi (loodusväärtuste säilimine) täitmiseks ei ole muid vähemalt sama efektiivseid, kuid isikuid vähem koormavaid meetmeid. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt isikutele antud õigusesse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust. Eesti ja Euroopa loodusväärtuste säilimine on oluline eesmärk. Alale kaitse tagamisega ja tegevustele piirangute seadmisega ala loodusväärtused säilivad, loodusväärtusi kahjustavate tegevuste elluviimisel need hävivad.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tsoneeritud viite piiranguvööndisse ja viite sihtkaitsevööndisse. Leebem kaitseeriim seaks ohtu kaitseala eesmärkide saavutamise, kuna ei võimalda tagada teadaolevate mere-, ranniku-, niidu-, soo- ja metsakoosluste ning kaitse-eesmärgiks olevate liikide säilimist.

Seniste kaitseala piiride muutmiseks ja kaitsekorra uuendamiseks tunnistatakse pärast antud eelnõu kohase määruse jõustumist kehtetuks Vabariigi Valitsuse 27. juuli 2006. a määruse nr 176 „Hoiualade kaitse alla võtmine Saare maakonnas” § 1 lõike 1 punkt 57 ja lisas olev kaart „Siiksaare-Oessaare” ning Vabariigi Valitsuse 5. novembri 2002. a määrus nr 334 „Laidevahe looduskaitseala kaitse alla võtmine ja Laidevahe looduskaitseala kaitse-eeskiri”.

Metsamajandusliku ja kaevandamisalase ettevõtluse korral on teada risk, et tegevust ei saa võimaldada juhul, kui see kahjustab loodust või elukeskkonda. Ettevõtlusvabadus ei anna isikule õigust nõuda rahvusliku rikkuse ega riigi vara kasutamist oma ettevõtluse huvides. Omandiõigus ja ettevõtlusvabadus ei ole piiramatud õigused. Kaitse-eeskirjaga alale seatud eesmärk kaalub üles omandiõiguse ja ettevõtlusvabaduse riive. Järgnevates kaitsekorra peatükkides on esitatud kitsenduste kaupa põhjendused, miks need piirangud on vajalikud.

2.5.2. Kaitsekorra üldpõhimõtted

Kaitse-eeskirja kohaselt on inimestel lubatud viibida ning korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, välja arvatud 15. veebruarist kuni 31. juulini Rukla sihtkaitsevööndis ning 1. aprillist kuni 31. augustini Laidevahe ja Põldealuse sihtkaitsevööndi laidudel. Sihtkaitsevööndis viibimise keeld ei laiene järelevalve- ja päästetöödele, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusele ning kaitseala valitseja nõusolekul teostatavale teadustegevusele. Inimeste viibimine on piiratud ajaliselt lindude pesitsuskohtades, täpsemalt on piiranguid põhjendatud käesoleva seletuskirja peatükis 2.5.4.3.

Telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal on lubatud õuemaal ja kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Teistes kohtades on telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul. Kaitseala valitseja saab anda nõusolekuid näiteks lõkke tegemiseks koosluste hooldustöödeks või muul põhjendatud juhul, seades vajaduse korral lõkke tegemisele tingimusi, mis väldiksid kaitsealuste elupaigatüüpide ja kaitsealuste liikide elupaikade kahjustamist. Poollooduslike koosluste hooldamisel ja eriti taastamisel on tihti otstarbekas raiutud võsa või väärtusetuks muutunud hein lähikonnas ära põletada. Kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud ja tähistatud telkimis- ja lõkkekohti kaitsealal praegu ei ole, kuid kaitsekord võimaldab vajaduse korral neid tulevikus rajada.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel ning jalgrattaga sõitmine radadel. Kaitseala valitseja nõusolekul on sõidukiga sõitmine väljaspool teid lubatud ka kalapüügiks vajaliku veesõiduki veekoguni viimisel. Teistel juhtudel on sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, liinirajatiste hooldustöödel ja kaitse-eeskirjaga lubatud töödel ning põllu- ja metsamajandustöödel. Kooskõlastuse ujuvvahendi transportimiseks väljaspool teed saab anda juhul, kui sellega ei kahjustata pinnast ega kaitseväärtusi. Veesõidukite veeskamise kohad on Kukessaare paadisild ja Rootsi-Sadama koos vaadetorniga. Lisaks on lautrikohti, mis on igatüüpi põhimõttel kasutatavad või asuvad eramaadel, näiteks Põessaare piirkonnas, Abaja Laidevahe kirdenurgas ja Pikanina (Abajast läänepool). Kaitseala teedel sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmisele kohalduvad liiklusseaduses sätestatud nõuded ja piirangud. Sealhulgas tuleb arvestada, et maastikusõidukit tohib teel liikumiseks kasutada liiklusseaduse §-s 154 nimetatud juhul, st jõgede, teede ja muude takistuste ületamiskohtades ning lumega kaetud teel, mis ei ole mootorsõidukitele ajutiselt läbitav, ning teel, kus seda lubab sellekohane liikluskorraldusvahend, samuti politsei- ja tollitöötajad ametiülesannete täitmisel, haige toimetamisel haiglasse, päästetööde tegemisel ning muudel juhtudel, mis on seotud ametiülesannete täitmisega (nagu elektri- ja sideliinide hooldus- ja parandustööde tegemine või muud sellised tegevused). Kavandatavad sõidukitega liikumise piirangute leevendused on kooskõlas looduskaitseadusega ja nende tõttu ei seata ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist. Mootorsõidukiga sõitmise lubamine ainult teedel on õigustatud, sest nii ei kahjustata kaitstavaid kooslusi ja liikide elupaiku pinnasekahjustuste teel. Erandina on näiteks kaitse-eeskirjaga lubatud töödel võimalik sõita ka väljaspool teid. Erandite nimistus on muu hulgas metsamajandustööd, kuna kaitsealal on vaja raietöid teha näiteks poollooduslike koosluste taastamiseks ning piiranguvõõndis on raie teatavate piirangutega lubatud, ja põllumajandustööd, et kaitsealal esinevaid põllukultuure hooldada. Väljaspool teid lubatakse sõita ka liinirajatiste hooldustöödel, sest kaitseala läbivad elektriliinid. Kaitse-eeskirjaga lubatud tegevuste alla käib ka kütitud jahisaagi, nagu põdra, hirve, metskitse ja metssea maastikusõidukiga transportimine, kuna jahipidamine on kaitse-eeskirja alusel lubatud.

Kaitseala veekogudel on lubatud ujuvvahendiga sõitmine arvestades järgmiste erisustega: Oessaare ja Laidevahe sihtkaitsevööndis ning Põldealuse ja Aenga lahes on mootoriga ujuvvahendiga sõitmine keelatud välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel järgmistel põhjustel. Märtsi lõpust juuli lõpuni kestab veekogudel ja laidudel pesitsevate lindude pesitsusperiood, kui aktiivne veekogudel liikumine häirib munade haudumist, pesapoegade toitmist ja pesakondade toitumist. Juulis-augustis lisanduvad veekogudel liikuvatele lennuvõimetutele poegadele sulgivad veelinnud, kes samuti ei suuda lennata. Lisaks peatub alal kevad- ja sügisrändel hulganisti linde, kelle rahu segatakse. Lindude häirimise tagamiseks ei ole veealal liikumise täielik keelamine vajalik, kuid oluline on

liikumismahu reguleerimine (suurem osa inimesi eelistab mootorpaate aerupaatidele), arvestades haude- ja rändlinnuliikide erineva häirimistundlikkusega. Lisaks kaasnevad mootoriga ujuvvahenditega liiklemisega ohutegurid, milleks on peamiselt müra, lainetus, kalda erosioon, setete liikumine ja troofsuse muutus ning võimalikud kütuse ja õli lekked. Müra ja lainetus häirivad linde nii pesitsemise, sulgimise kui ka rändel peatumise ajal. Võimalikud lekked ja erosioon mõjutavad negatiivselt koosluse seisundit. Piirang kehtib aasta läbi, kuna leebe talve korral ei pruugi lahed külmuda ning mootoriga ujuvvahendiga liikumine on võimalik, mis omakorda toob kaasa häirimise.

Kaitsealal on lubatud jahipidamine 1. novembrist 31. märtsini, välja arvatud linnujaht, mis on aasta läbi keelatud. Jahipidamine kaitsealal väljaspool lubatud ajavahemikku ja vööndeid on lubatud kaitseala valitseja igakordsel nõusolekul kaitse-eesmärgist lähtuvalt, ulukite tekitatud kahjustuste vältimiseks, väikekiskjate arvukuse reguleerimiseks ning teadustöö eesmärgil. Laidevahe looduskaitseala on osa Siiksaare-Oessaare lahtede linnualast, mis on oluline rändepeatus-, pesitsus- ja sulgimispaik paljudele veelindudele (nt valgepõsk-lagle, viupardi ja sõtka suured rändekogumid) ning linnujahi lubamine seaks ohtu linnuala kaitse-eesmärkide soodsa seisundi. Kuna ränne on lindude jaoks äärmiselt ohtlik ettevõtmine, siis rändel hukub looduslikel ja inimtekkelistel põhjustel (sh jahipidamine olulistes rändepeatuspaikades) väga suur osa lindudest ning nii väheneb lindude arvukus. Jahipidamine peletab linnud peatumisaladelt, mistõttu on nad sunnitud rännet jätkama enneaegselt, poolnälginuna ja alternatiivset puhkeala leidmata. Näiteks on lindude häirimise vältimine kevadrändel üks väga oluline pesitsusedukust (otseselt seotud ka lindude arvukusega) mõjutav tegur, mille tagamisel on märkimisväärne roll ka Eestil. Laidevahe looduskaitsealale jäävad osaliselt suhteliselt pika rannajoonega Kallemäe ja Pihla jahipiirkonnad. Mõlemale jahipiirkonnale säilib Laidevahe looduskaitseala moodustamisel linnujahi pidamise võimalus suhteliselt suurel mereranniku alal väljaspool moodustatavat kaitseala. Arvestada tuleb ka antud valdkonda reguleerivate õigusaktidega. Linnustiku kaitse eesmärgist lähtudes on kaitsekorraldusliku tööna kaitsealal vajalik varakevadine väikekiskjate küttimine. Kaitse-eesmärke ohustavate ulukite hulka liigitatakse need ulukid, kes võivad hakata tekitama kahju kaitseala loodusväärtustele. Näiteks metssiga kaitstavatele taimeliikidele nende kasvualadel, samuti rebane ja kährlik lindudele nende pesitsus- ja peatuspaikades. Kaitseala valitseja võib kaaluda jahi lubamist ka juhul kui see on vajalik inimese elule või tervisele tekkiva ohu vältimiseks ning ulukite tekitatud kahjustuste vältimiseks. Uluki tekitatud kahjustuste hulka kuuluvad näiteks röövloomade tekitatud kahju kariloomadele, metssigade kahjustused põllukultuuridele jms. Kaitseala valitseja võib lubada jahipidamist konkreetsele ulukiliigile igakordse kahju tekkimise korral. Kuna ei ole teada, milline liik ja millisel ajahetkel võib kaitsealal muutuda kaitse-eesmärke ohustavaks, siis ei ole otstarbekas esitada nende liikide loetelu ja küttimise aega, vaid kaitseala valitseja saab määrata, millise liigi küttimist, kui palju, millal ja millisel viisil võib konkreetset juhul lubada.

Poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ning liigikoosseisu tagamiseks vajalik rohu ja roo niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde kujundamine ning harvendamine või raadamine. Vajalikku tegevust korraldab kaitseala valitseja. Poollooduslike koosluste hooldamine on vajalik tegevus, kuna hooldamata kooslused (erinevad niidutüübid) võsastuvad või kasvavad täis pilliroogu ning poollooduslikke kooslusi hooldamata ei ole võimalik tagada kaitse-eesmärkides nimetatud elupaigatüüpide soodsat seisundit. Vastavalt looduskaitseadusele on kinnisasja valdajal õigus poolloodusliku koosluse säilimiseks vajaliku töö tegemiseks taotleda loodushoiutoetust. Sandla-Silma, Põldealuse ja Laidevahe sihtkaitsevööndisse jääb ligikaudu 709,4 ha poollooduslikke kooslusi ning Siiksaare, Põldealuse ja Rannaküla piiranguvööndisse ligikaudu 492,6 ha poollooduslikke kooslusi.

Valdavalt on tegu rannaniitude, puiskarjamaade, loodude ja kadastikega, vähemal määral puisniitude, niiskuslembeste kõrgrohusüste, aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niitude, kuivade niitudega lubjarikkal mullal, liigirikaste niitudega lubjavaesel mullal, sinihelmikakoosluste ja liigirikaste madalsoodega.

2.5.3. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detail- ja üldplaneeringut, lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas lubada püstitada või laiendada lautrit või paadisilda, anda projekteerimistingimusi, anda ehitusluba, rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja veeluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatist ning jahiulukeid lisaõõta.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võtte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

2.5.4. Sihtkaitsevööndi kaitsekord

2.5.4.1. Sihtkaitsevööndi eesmärgid

Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on vajalik kaitseala eesmärkide saavutamiseks ja loodusväärtuste säilimiseks. Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate loodusväärtuste säilitamiseks. Kaitsealal on viis sihtkaitsevööndit: Laidevahe sihtkaitsevöönd, Oessaare sihtkaitsevöönd, Põldealuse sihtkaitsevöönd, Rukla sihtkaitsevöönd, ja Sandla-Silma sihtkaitsevöönd.

Laidevahe sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on Laidevahe lahe, laidude, rahvusvahelise tähtsusega veelindude rändepeatus-, pesitsus- ja sulgimispaiaga, kaitstavate liikide ja nende elupaikade ning kalade koelmuala kaitse. Oessaare sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on rahvusvahelise tähtsusega veelindude rändepeatus-, pesitsus- ja sulgimispaiaga, kaitstavate liikide ja nende elupaikade kaitse ning kalade koelmuala kaitse. Põldealuse sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on rannikumere koosluste ja laidude, jäänukjärvede, rahvusvahelise tähtsusega veelindude rändepeatus-, pesitsus- ja sulgimispaiaga, looduslike ja poollooduslike koosluste, kaitstavate liikide ning nende elupaikade kaitse. Rukla sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduslike koosluste, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina. Sandla-Silma sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on looduslike ja poollooduslike koosluste, kaitstavate liikide ning nende elupaikade kaitse.

Kaitse-eesmärgi saavutamine Laidevahe, Oessaare, Põldealuse ja Sandla-Silma sihtkaitsevööndis tagatakse vajaduse korral hooldustöödega ning Rukla sihtkaitsevööndis üksnes loodusliku protsessina.

2.5.4.2. Lubatud tegevused

Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud kohas. Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohas ja rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud kohas. Valitseja nõusoleku saamise nõue ettevalmistamata kohas rahvaürituse jaoks aitab hinnata rahvaürituse läbiviimise koha sobilikkust, et vältida elustiku häirimist juhuslikes kohtades. Samas saab kaitseala valitseja vajaduse ja võimaluse korral seada nõusoleku andmisel tingimusi nii, et rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas ei ohustaks loodusväärtusi. Samuti võib lisatingimuste seadmine olla vajalik enam kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamisel ettevalmistatud kohas, et üritus ei seaks ohtu kaitstavate loodusväärtuste soodsat seisundit. Seega on kavandatud piisav paindlikkus ürituste võimaldamiseks juhul, kui need ei ohusta loodusväärtusi. Laidevahe looduskaitsealal puuduvad külustestegevuseks ning väärtuste tutvustamiseks vajalikud infrastruktuurid nagu ettevalmistatud matkarajad, linnutornid, parklad, telkimisplatsid, infostendid jms.

Kalapüük Laidevahe, Oessaare, Sandla-Silma ja Põldealuse sihtkaitsevööndis on lubatud järgmistel tingimustel: käsiõnge, lihtkäsiõnge, sikuti, spinningu ja lendõngega on lubatud püüda 01. juunist kuni 31. märtsini, lõkspüünistega on lubatud püüda Põldealuse sihtkaitsevööndi merealal 15. juulist kuni 31. märtsini, kuna eeldatavasti ei sea see ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide soodsat seisundit. Kalapüügi piiramine toetab kaitseala kaitse-eesmärke, sest sellega väheneb lindude häirimine neile kõige olulisemal ajal, milleks on pesitsusaeg. Kalapüügi piirangute kehtestamine on vajalik eelkõige linnukaitselistel eesmärkidel. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta toob välja, et peame kohaldama meetmeid lindude tahtliku häirimise eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, niivõrd kui selline häirimine on direktiivi eesmärkide seisukohalt oluline. „Häirimise“ all mõistetakse igasuguseid väliseid tegureid, mis mõjuvad loomaliigile negatiivselt, kulutades nende energia-ja ajaressurssi ülearustele liigutustele (Krüger, T. 2016. *Zum Einfluss von Kitesurfen auf Wasser- und Watvögel – eine Übersicht. Informationsdienst Naturschutz Niedersachsen*). „Häirimine“ takistab või paneb ümber korraldama (elutähtsaid) tegevusi nagu toiduotsimine, toitumine, enese puhastamine, munemine, söötmine ja muid tegevusi, mis on seotud loomade paljunemise ja arenemise protsesside või puhkehetkedega (Reichholf, 2001). Häirimisi võivad põhjustada teised loomad (röövlomad, kariloomad), looduslikud protsessid (kõrgvesi, tormid, põlengud) kui ka inimesed. Eesti Ornitoloogiaühingu trükises „Euroopa Liidu tähtsusega linnualad Eestis“ (Kalamees, 2003) on Siiksaare-Oessaare lahtede linnustiku ohuteguriks lisaks teistele ohtudele (maakasutuse vähenemine, saastamine, looduslikud protsessid, jahipidamine, kuivendamine, infrastruktuurid) välja toodud ka kalapüük.

Kui lind valib pesitsemiskohta, siis sel ajal on oluline, et seal ei oleks häirimisfaktoreid, ja kui häirija viibib lindude territooriumil pesitsemisperioodil, siis linnud ei alusta seal pesitsemisega. Häirija hilisemal saabumisel haudumisperioodi ajal, võib samuti pesitsemine ebaõnnestuda. Lindude tundlikkus varieerub liigiti ja liigi siseselt, samuti sõltub see erinevatest teguritest nagu koloonia suurusest, aastaajast, linnu vanusest, toitumisest, häirimistüübist ja nende

lähenedaskiirusest, lähenedasnurgast ning suurusest. Vee- ja rannikulindude pesitsuskohad asuvad lahtedel ja lahtede ümbruses (nt laiud, rannaniidud, roostikud).

Laidevahe looduskaitsealal viiakse läbi väikeste meresaarte haudelinnustiku seiret. Üks seirejaam asub ka Laidevahe siselahes ja seireraames on üheks hinnatavaks parameetriks ala külastuskoormus. **Laidevahe lahe puhul moodustavad selle peamiselt kalastajad.** Viimases seires, mis toimus 2016. aastal 23. mail, ja kus hinnati 38 laidu, kajastati seiretulemustest, et külastuskoormuse mõju on olemas 19 laiul ja 19 laiul mõju puudus. Kuna lindude pesitsusaja vältel viibivad kalamehed paatidega või paatideta lahel ning võttes arvesse, et pesitsusajal on linnud pelglikumad ja võivad tõusta pesalt lendu juba siis, kui häiriija on küllaltki kaugel, siis selle ohu vähendamiseks on mõistlik lubada kalapüüki väljaspool kriitilist pesitsusaega alates 1. juunist kuni 31. märtsi. Inimene on samuti osa loodusest, ta on üks paljudest loomaliikidest ning vajab samuti toitu, eluaset ja paljunemisevõimalust, aga see ei õigusta ülemäärast inimõju ega vabasta inimest vastutusest (Primack, R. P., jt; 2008). Ülemäärane inimõju Laidevahe looduskaitsealal esineb praeguses olukorras kevad-suvisel ajal lahtedel kui ka sealsetes rannaniitudes, ajal mil käiakse põhiliselt haugi püüdmis (peale keeluaja lõppu, mis on meres 1. maist), aga samal ajal on linnud veel tundlikud, sest pesitsemisperiood veel kestab. Lisaks kalapüügi piiramisele on pesitsusedukuse tagamiseks pesitsusajal kehtestatud liikumispäärangud maas pesitsevatele linnuliikidele kõige olulisemates pesitsuskohtades. Juunikuust alates on enamus linnud jõudnud esimese kurna ära muneda, mistõttu edaspidine häiring kalapüügiga on vähemolulisem ja enam nii suurt ohtu ei kujuta, sest linnupojad on koorunud. Edaspidine oht tuleneb suuremas osas poegade üleskasvatamise ajal ja selle ohu vähendamiseks on seatud liikumispäärang laidudel 1. aprillist kuni 31. augustini, mis kestab pikemalt kui häirimise tõttu kehtestatud kalapüügipiirang. Nimetatud alad on ohustatud linnuliikide (sealhulgas kaitstavate liikide ja Linnudirektiivi liikide) olulisteks pesitsusaladeks, kus inimeste viibimine häirib pesitsevaid linde, põhjustades pesapaikade hülgamist, munade või pesapoegade hukkamist. Maas pesitsevate lindude lendu ajamisel avastavad nende pesad kiskjad ja röövlinnud, suureneb pesarüüste. Suurenenud pesarüüste mõju võimendavad ka tihedusest sõltuvad protsessid – mida madalam on pesitsustihedus, seda halvemini suudavad kahlajad pesi röövloomade ja -lindude eest kaitsta ning väiksema arvukusega populatsioonides mängivad madala pesitsusedukusega aastad või negatiivsed sündmused suuremat rolli (Kaasiku, 2019. Maaspesitsevate lindude pesarüüste rannaniidu elupaigas: 2019. aasta uuringu tulemused ja 2015.-2019 aasta uuringute kokkuvõte).

Väikesed meresaared on ainsaks või üheks peamiseks pesitsusbiotoobiks liikidele: Ristpart (*Tadorna tadorna*), merisk (*Haematopus ostralegus*), naaskelnokk (*Recurvirostra avocetta*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), soorüdi (*Calidris alpina*), kivirullija (*Arenaria interpres*), kalakajakas (*Larus canus*), tõmmukajakas (*Larus fuscus*), hõbekajakas (*Larus argentatus*), merikajakas (*Larus marinus*), räusk (Hydroprogne caspia), tutt-tiir (*Sterna sandvicensis*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), väiketiir (*Sternula albifrons*), kormoran (*Phalacrocorax carbo*), rohukoskel (*Mergus serrator*), jääkoskel (*Mergus merganser*), punapea-vart (*Aythya ferina*), tuttvart (*Aythya fuligula*), hahk (*Somateria mollissima*), tõmmuvaeras (*melanitta fusca*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), hallhani (*Anser anser*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*). (EL merestrateegia raamdirektiivi (2008/56/EÜ) kohane merekeskkonna seisundihinnang teemal linnustik (D1, D4))

Häirimise vältimine on oluline ka lindude rände ajal rändepeatus- ja toitumispäikades. Kui talvitusäladelt pesitsusaladele siirduvad linnud rändepeatuspäikades rahulikult puhata ja toituda ei saa, ei suuda nad edukaks pesitsemiseks piisavalt energiat koguda. Rändeteel häiritud lindude pesitsemine võib suurema tõenäosusega ebaõnnestuda kui nendel lindudel, kes

rändepeatuspaikades end segamatult kosutada saavad. Samuti annavad kehvemas seisundis linnud vähem järglasi ja nende järglaste ellujäämus on väiksem. Kui ei suudeta tagada rahu lindudele olulistes rändepeatuspaikades, viib see aja jooksul ühe või teise liigi arvukuse vähenemisele. Sama oluline on rahu tagamine sügisrändeagestes peatuspaikades, sest rändamine on lindude jaoks energiakulukas ettevõtmine ja lindudel on vaja rändeteel aeg-ajalt energiavarusid täiendada, et elusatena talvitusaladele jõuda. Linnukaitselistel eesmärkidel kalapüügi piiramine aitab kaasa ka kalade taastootmisele lahtedel. Eelkõige aitab kalapüügipiirang täiendavalt kaitsta haugi, kelle kudeaegne kaitse kehtib meres 30. aprillini. Laidevahe lahe (kuulub põhikaardi alusel merealale) puhul on sisuliselt tegemist siseveekoguga, kus külmadel kevadetel võib kudamine ja kalade liikumine kudealadele kesta oluliselt kauem kui 30. aprillini. Lisaks on kudealalt lahkuvad haugid eriti aplad ja kergesti tabatavad. Kalade taastootmise võimaldamine aitab kaasa lindude toidubaasi suurendamisele. Laidevahe ja Oessaare lahe kalaliikidest on esindatud ahven, angerjas, haug, hõbekoger, koger, kiisk, koha, latikas, lest, linask, luts, meriforell, meritint, nurg, roosärg, räim, säinas, särg, teib, viidikas, mudamaim, ogalik ja hink. Lisaks on ala suurepärase noorjärkude kasvulava, sest madal vesi soojeneb kiiresti ning pakub kaladele häid toitumistingimusi. Laidevahe siselähed ja rannikujärved on olulised kalade sigimis- ja turgutusala, mistõttu ala väärib kaitsmist ka kalastiku poolt vaadatuna.

Kalapüük Laidevahe, Oessaare, Sandla-Silma sihtkaitsevööndis ja Põldealuse sihtkaitsevööndis nakke ja kurnpüünistega on keelatud aastaringselt. Kurnpüünistega püük pole alal lubatud, kuna ala ei ole kurnpüüniste kasutamiseks sobilik. Kui häirimine kõrvale jätta, siis üks kõige olulisemaid kalapüügi negatiivseid mõjusid linnustikule on kaaspüük. On teada, et merelindudele kõige ohtlikum kalapüügivahend on nakkevõrk, kuna toidu järele sukeldudes võivad linnud võrkudesse takerduda ning selle tagajärjel hukkuda. Linde ohustab kalavõrkudesse sattumine eelkõige rände- või talvitumisperioodil, kui nad kogunevad suurtesse parvedesse ja toituvad kaladest, keda samal ajal püüavad ka kalurid. Ka põhjaloomastikust toituvaid linde ohustab võrkudesse takerdumine, kuna tihti kontsentreeruvad kalaparved rikka põhjaelustikuga piirkondadesse, mis on olulised lindude toitumisalad, kuid samad piirkonnad on ka kalurite lemmikpaigad. Sukelpartidest on ala kaitse-eesmärgiks seatud sõtkas (*Bucephala clangula*), tuttvart (*Aythya fuligula*), punapea-vart (*Aythya ferina*), aul (*Clangula hyemalis*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), lauk (*Fulica atra*) ja hahk (*Somateria mollissima*). Seega on nakkevõrgu kasutamine keelatud aastaringselt. Samuti on selle ala puhul tegemist Saaremaa lõunaranniku ühe tähtsama kalade taastootmisalaga. Väljapüütavate kalade kogus on oluliselt suurem nakke, lõks- ja kurnpüünistega püügi puhul kui näiteks teiste madalatel veekogudel lubatud püügivahendite kasutamisel. Seetõttu on nimetatud alal nakke- ja kurnpüüniste kasutamise keelamine aastaringselt ja lõkspüüniste kasutamise keelamine (va Põldealuse sihtkaitsevööndi merealal 15. juulist kuni 31. märtsini) vajalik ka kalastiku kaitse eesmärgil, et säilitada Laidevahe lahe ja kaitseala jäänukjärvede väärtus olulise kalade taastootmisalana.

Kuna Laidevahe looduskaitsealal paikneb hulganisti suure looduskaitse väärtusega elupaigatüüpe ja liike, siis on oluline tagada nende esinduslikkuse säilimine või paranemine koosluse hooldustöö ning liikide elutingimuste parandamise kaudu. Üldiselt on kaitseala sihtkaitsevööndis parimaks kaitsemeetmeks metsakoosluste ja liikide elupaikade kujunemine looduslike protsesside kaudu, kuid mõnel juhul võib olla vajalik ka sekkumine. Näiteks võib vajalikuks osutada metsa- või sookoosluste kuivenduse mõju vähendamiseks vajalike tööde tegemine. Seetõttu on kaitseala valitseja nõusolekul sihtkaitsevööndis lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks ja taastamiseks vajalik tegevus ja koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile ning poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalikud hooldus- ja taastamistööd, välja arvatud Rukla sihtkaitsevööndis. Rukla

sihtkaitsevöönd on looduslik sihtkaitsevöönd, kus on kooslused ja liikide elutingimused jäetud looduslikule arengule. Kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks lubatud tegevuse alla käib ka nuhtlusisendite ja väikekiskjate arvukuse reguleerimine. Liigikaitsetised ja koosluste taastamisega seotud tööd planeeritakse kas kaitseala kaitsekorralduskava või liigikaitse tegevuskava alusel.

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud olemasolevate ehitiste hooldustööd, tee, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta rajatise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks ning tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitseala tarbeks, kusjuures kaitseala tarbeks ehitise püstitamisel ehituskeeluvööndisse ei laiene ehitisele ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld. Sihtkaitsevööndisse jäävateks ehitisteks, mis vajavad hooldust, on näiteks Säätetuka tuletorn, Kõiguste-Allirahu tulepaak ja olemasolevad lautrikohad. Kaitseala valitseja nõusoleku nõue ehitiste ja kraavide (üksikkraavid on rajatised) hooldamiseks võimaldab seada hoiutöödele tingimusi, et tagada loodusväärtuste soodsat seisundit. Kaitseala tarbeks rajatavate ehitiste alla kuuluvad eelkõige laudad, varjualused ja muud kaitseala poollooduslikel kooslustel karjatavate kariloomade tarbeks vajalikud ehitised, hooldustehnika liikumiseks vajalikud rajatised (sh purded, truubid), koosluste ja liikide elupaikade taastamiseks vajalikud rajatised ning loodushariduse edendamiseks vajalikud rajatised ja väikehooned (sh laudteed, vaatlustornid, kuivkäimlad). Kaitseala tarbeks vajalikke rajatise on vajaduse korral lubatud püstitada ka ehituskeeluvööndisse, kuna poollooduslikud kooslused esinevad ulatuslikul alal ka ehituskeeluvööndis, seega võib osutada vajalikuks poollooduslike koosluste lähiste näiteks loomade varjualuse rajamine. Samuti võib osutada vajalikuks loodushariduse edendamiseks vajalike rajatiste (nt linnuvaatlustorni) püstitamine ehituskeeluvööndisse. Kaitseala Põldealuse sihtkaitsevööndisse (tervikuna Põessaare katastriüksus tunnusega 85801:004:0158, kuhu on inventeeritud osaliselt rannaniit) hoonestatud (elamumaa sihtotstarbega) katastriüksus. Tulevikus võib tekkida vajadus sellel katastriüksustel tee või muu tehnovõrgu rajatise püstitamine (nt internetikaabel). Poollooduslike koosluste hooldamisel võib tekkida vajadus ka uute juurdepääsuteede rajamiseks.

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd. Maaparandussüsteemide hoiutööd saab lubada juhul, kui sellega ei kahjustata metsa või märgalaökosüsteemide veerežiimi või see on vältimatu, et tagada näiteks teel liikumise ohutus. Hooldustööde lubamisel hindab Keskkonnaamet ühelt poolt tegevuse potentsiaalset mõju ala loodusväärtustele, teisalt kaalub, kas hooldamata jätmise tekitaks kahju väljaspool kaitseala asuvatele aladele. Hooldustööd, milleks on vajalik kaitseala valitseja nõusolek, on näiteks puittaimestiku raiumine, veejuhtme sügavuse ja põhjalaiuse taastamine sette eemaldamisega, truubi ja regulaatori settest puhastamine, truubiotsakute korrastamine ja voolutakistuse eemaldamine, välja arvatud juhul, kui voolusängist kõrvaldatakse voolutakistusena üksikuid esemeid, nagu langenud puud, suuremad kivid, prügi jne, samuti ei ole kaitseala valitseja nõusolekut vaja rohttaimede ja peenvõsa niitmiseks. Samas on oluline, et ka nende tööde tegemisel arvestataks ala kaitse-eesmärgiga ega kahjustataks loodusväärtusi. Kunagise kunstliku veerežiimi taastamist ei lubata, sest puudub vajadus teha olemasolevad kraavid veel sügavamaks või muuta nende asukohta, mis kahjustaks kaitsealal esinevaid loodusväärtusi. Kraavide hooldamiseks tingimuste seadmisel tuleb vältida pinnase liigset kuivendamist, mis võib mõjutada kaitstavate koosluste (eelkõige liigniiskete koosluste) seisundit. Kaitseala metsaelupaikade ja märgala seisundi parandamiseks on oluline võimaldada loodusliku veerežiimi taastamist ja kraavide sulgemist. Vastavad tegevused planeeritakse kaitsekorralduskavaga.

Lisaks on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud pilliroo ja adru varumine kaitseala valitsejaga kooskõlastatud kohtades ja tingimustel. Adru varumise lubamisel aitab selle eelnev kaitseala valitsejaga kooskõlastamise nõue tagada, et varumist tehtaks rannikukooslusi säästval viisil. Adru ja pilliroo varumist saab lubada väljaspool lindude pesitsusaega ning säilitada vajaduse korral roostikulindudele (näiteks roo-loorkull) pesitsemiseks olulisi roostikumassiive. Roovarumist saab lubada kas külmast või põuast tahkel pinnasel või tehnikaga, mis pinnast ei kahjusta.

2.5.4.3. Keelatud tegevused

Sihtkaitsevööndis on, arvestades kaitse-eeskirjaga sätestatud erisustega, keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine. Vastavalt majandustegevuse seadustiku üldosa seadusele on majandustegevus iga iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga püsiv tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud. Tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, loetakse samuti majandustegevuseks ka juhul, kui selle eesmärk ei ole tulu saamine. Seega kõik kaitse-eeskirja kaitsekorra peatükis reguleeritud tegevused, mis on määrusega lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja mida tehakse tulu saamise eesmärgiga, ning tegevused, mis on lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja millega kaasneb teatamis- või loakohustus, on kaitsealal lubatud majandustegevus. Kaitse-eeskirjaga lubatakse sihtkaitsevööndis majandustegevust, mis ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärki või seisundit.

Inimeste viibimine on keelatud Rukla sihtkaitsevööndis 15. veebruarist kuni 31. juulini ning Laidevahe ja Põldealuse sihtkaitsevööndi laidudel 1. aprillist kuni 31. augustini, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Rukla sihtkaitsevööndi ajaline piirang on seotud merikotkaga, kelle pesitsusperiood algab varem ja lõpeb varem võrreldes veelindude pesitsusperioodiga Laidevahe ja Põldealuse sihtkaitsevööndi laidudel. Piirang on pandud järgmistel põhjustel. Need alad on ohustatud linnuliikide (sealhulgas kaitstavate liikide ja linnudirektiivi liikide) olulised pesitsusalad, kus inimeste viibimine häirib pesitsevaid linde ja põhjustab pesapaikade hülgamist, munade või pesapoegade hukkumist. Kui maas pesitsevad linnud lendu ajada, avastavad nende pesad kiskjad. Pesitsusedukuse tagamiseks on pesitsusajal kehtestatud liikumispiirangud maas pesitsevatele linnuliikide kõige olulisemates pesitsuskohtades. Liikumispiirangud on kehtestatud, et tagada kaitstavate haudelinnuliikide pesitsus- ja sulgimisaegne rahu ning rändlindude häirimatus olulises koondumispaigas. Eri vööndites tuleneb erinev liikumispiirangu aeg konkreetsete alal pesitsevate kaitsealuste linnuliikide pesitsusperioodi pikkusest.

2.5.5. Piiranguvööndi kaitsekord

2.5.5.1. Piiranguvööndi eesmärgid

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on rahvusvahelise tähtsusega veelindude rändepeatuse-, pesitsus- ja sulgimispaiga, elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme, poollooduslike koosluste ning kaitstavate liikide ja nende elupaikade säilimine. Laidevahe looduskaitsealal on viis piiranguvööndit: Liivi lahe piiranguvöönd, Põldealuse piiranguvöönd, Rannaküla piiranguvöönd, Siiksaare piiranguvöönd ja Turja piiranguvöönd.

2.5.5.2. Lubatud tegevused

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus, arvestades kaitse-eeskirjas sätestatud erisustega. Lubatud on kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis ei ole selleks kaitseala valitseja nõusolekul ette valmistatud ega tähistatud. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis ei ole selleks kaitseala valitseja nõusolekul ette valmistatud ega tähistatud on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Piiranguvööndis ei paikne nii olulisi loodusväärtusi, et rahvaürituse korraldamine väljaspool ettevalmistatud kohta peaks olema keelatud või lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Piiranguvöönd on sobiv koht näiteks loodusharidusürituse korraldamiseks. Kuid rahvarohked (üle 50 osalejaga) üritused on lubatud vaid kaitseala valitseja nõusolekul, et valitseja saaks seada tingimusi looduse kahjustamise vältimiseks. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaüritus võib kahjustada ala loodusväärtusi (metsaelupaigatüüpe, soo- ja poollooduslikke kooslusi).

Piiranguvööndis on lubatud kalapüük, kuna see ei kahjusta eeldatavasti ühtegi ala kaitse-eesmärgiks olevat loodusväärtust. Samas tuleb arvestada kalapüüki reguleerivates õigusaktides sätestatud.

Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmine, sest kalavarude säilitamise ja kudemistingimuste parandamise eesmärgil võib vajalikuks osutuda mõne kraavi setetest puhastamine või sulgemine, mis omakorda võib mõjutada siselahtede veetaset. Lisaks jäävad piiranguvööndisse lautrikohad, mille korrastamine võib osutuda vajalikuks.

Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud uue ehitise püstitamine, kusjuures kaitseala tarbeks rajatise püstitamisel ehituskeeluvööndisse ei laiene rajatisele ranna ja kalda ehituskeeluvööndi ehituskeeld. Uute ehitiste püstitamine on lubatud, sest piiranguvööndisse jäävad õuealad ja elamumaa sihtotstarbega katastriüksused, kus reeglina loodusväärtusi inventeeritud ei ole. Uute ehitiste püstitamise lubamisel lähtub kaitseala valitseja sellest, et see ei kahjustataks oluliselt väärtuslikke kooslusi ja kaitsealuste liikide elupaikasad. Kaitseala tarbeks vajalikke rajatise (näiteks kariloomade varjualuseid) on vajaduse korral lubatud rajada ka ehituskeeluvööndisse.

Piiranguvööndis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul roo varumine külmumata pinnaselt, kui roo varumise viis (nt käsitsi varumine), kasutatav tehnika (kerged masinad, laiad rehvid) või kuiv pinnas võimaldab seda teha selliselt, et roo varumise käigus ei kahjustataks kaitseala pinnast. Roo varumiseks loa andmisel tuleb arvestada ka lindude pesitsus- ja rändeperioodiga.

Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud turberaie ainult häil- ja aegjärke raiena kuni 2 hektari suuruse langina, välja arvatud elupaigatüübile puiskarjamaad vastavates puistutes. Raiete tegemisel metsamaal tuleb säilitada puistu liikide ja vanuse mitmekesisus. Elustiku mitmekesisuse säilitamiseks tuleb raiel ühe hektari kohta (aegjärksel raiel viimase raiejärgu tegemisel) jätta alles vähemalt 20 tihumeetrit kasvavaid puid või nende säilinud püstiseisvaid osi, mis ei kuulu koristamisele ja jäävad metsa alatiseks. Häil- ja aegjärke raie imiteerivad kõige paremini looduslikke häiringuid ja metsade majandamine turberaietega tagab säästvama metsamajanduse (Laas 2012, Eesti Mets nr 2). Elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valitakse eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgest, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega, nagu põletamisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puid. Ettekirjutus säilikpuude kohta tagab kooslusesse suurediameetrilise surnud puidu ja suurte vanade elusate puude tekkimise, mis on peamised struktuurielemendid, mille puudus on Eesti metsakooslustes kõige suurem. Samuti

tagab piisava arvu säilikpuude jätmise metsa varieeruvad valgustingimused, mis soodustab erinevate nõudlustega kuivade metsade elustikurühmade parema raiejärgse ellujäämuse ja metsa uuenemise. Häilud tuleb kujundada ebakorrapärase kujuga, sest ebakorrapärase kujuga häilude rajamine on parim võimalik raieliik, kuna see imiteerib looduslikke häile ja soodustab bioloogilise mitmekesisuse säilimist. Langi pindala suuruse piiramine on vajalik, et vältida intensiivset metsade majandamist, aidata kaitsealal säilitada metsakoosluste liigilist ja vanuselist mitmekesisust ning mosaiiksust. Langi pindala ei tohi olla suurem kui 2 ha, siis on häiringute mõju minimaalne, samuti aitab selline langisuurus tagada metsade loodusliku uuenemise, sest kõrval asuvate metsade mõju on veel küllaltki suur. Liiga suured langid killustavad kaitsealuste liikide elupaikade ümber olevaid metsakooslusi ja puhvertsooni ning vähendavad metsamaastiku sidusust. Suuremate lankide puhul ei uuene lank looduslikult nii efektiivselt, mistõttu taastamisse peab sekkuma inimene. See omakorda viib paigast loodusliku tasakaalu. Lage- ja veerraie ei ole lubatud, kuna need ei ole nii looduspärased, kahjustavad enam maastikuilmet, ei soodusta bioloogilise mitmekesisuse säilimist ning vähendavad metsamaastiku sidusust. Ajalist piirangut võimaldab seada looduskaitseaduse § 31 lõige 4. Soovitavalt on raie keelatud 15. märtsist 15. juulini. Tegemist ei ole määrusest tuleneva piiranguga vaid isendikaitsest lähtuva soovitusena, millele maaomaniku tähelepanu juhitakse. Häil- ja aegjärgse raie keeld lähtub lindude pesitsusperioodist ja peab tagama pesitsusaegse häirimatuse. Piirangu kestus on pikem kui tavaliselt (üldlevinud keeld on 15. aprillist 15. juunini). Puiskarjamaadel on kujundusraied lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Piiranguvööndis esinevad lehtpuuenamusega puistud, kus kohati kasvab sees ka mändi. Kuusikuid piiranguvööndis ei leidu. Elupaigatüübile puiskarjamaad vastavates puistutes ei ole turberaie häil- ja aegjärgse raiana kuni 2 ha suuruse langina lubatud, kuna puiskarjamaadeks inventeeritud aladel on eesmärgiks need kujundada puiskarjamaaks kasutades kujundusraiet. Kujundusraiete kooskõlastamine kaitseala valitsejaga võimaldab seada tingimusi kujundusraiete tegemiseks. Puiskarjamaadel kujundusraiete tegemisel tuleb arvestada sellega, et alles jäetakse vanad (ka õõnsad ja kuivanud), erilise kujuga puud ning mõistlik on alustada veel säilinud legendike laiendamisest. Esimeses järjekorras tuleb eemaldada võsa ja põõsarinne, seejärel valikuliselt puud. Puiskarjamaadele on omane puurinde tiheduse suur varieeruvus – see võib sarnaneda hõreda metsaga või koosneda vaid üksikutest puudetukkadest ning vahelduda põõsastike ja avatud rohumaalaikudega. Puiskarjamaadel ei ole lubatud puude istutamine, kuna nii ei säili puiskarjamaadele eriomane struktuur (eriliigilised ja erivanuselised puud ja põõsad vahelduvad lagedate aladega, kus kasvab liigirikas niidutaimestik) ja sellega seatakse ohtu kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübi säilimine. Kuna piiranguvööndi kaitse-eesmärgiks on elustiku mitmekesisuse, maastikuilme, koosluse loodusliku tasakaalu, liigilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamine, siis on kaitse-eesmärkide saavutamiseks äärmiselt vajalik kaitse-eeskirjaga täpsustada raie tingimusi, et võimaldada piiranguvööndis nii metsa majandamist kui ka loodusväärtuste säilimist.

2.5.5.3. Keelatud tegevused

Piiranguvööndis on keelatud uue maaparandussüsteemi rajamine, maavara kaevandamine, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine ning biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, välja arvatud põllu- ja õuemaal.

Nende tegevuste lubamine pole võimalik kahjustamata kaitsealal esinevaid ja kaitse-eesmärkides nimetatud elupaigatüüpe ning kaitstavate liikide elupaiku ja kasvukohtasid. Uue maaparandussüsteemi rajamine on keelatud, kuna selle lubamine pole võimalik kahjustamata alal esinevaid loodusväärtusi (eelkõige alal esinevaid märgalaelupaiku). Maavara kaevandamise piirang on vajalik maastiku ilme ja koosluste säilitamiseks. Maavara

kaevandamisega kaasneb kaitstavate elupaigatüüpide ja liikide elupaikade hävitamine ning tegevus muudab oluliselt ala veerežiimi, mistõttu ei saa seda kaitsealal lubada. Puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine on keelatud, kuna see vaesustab metsade looduslikku mitmekesisust ja maastikuilmet. Biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetiste kasutamine kahjustab elupaigatüüpide soodsat seisundit ning põhjustab muutusi koosluste liigilises koosseisus. Põllu- ja õuemaal piiranguid ei seata.

Piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab (näiteks põuaasta). Puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt lubamisel aitab selle eelnev kaitseala valitsejaga kooskõlastamise nõue tagada, et ei seataks ohtu ala kaitse-eesmärkide saavutamist (nt veoga ei kahjustataks kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüüpe).

3. Menetluse kirjeldus

Lisatakse pärast avalikku väljapanekut.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste EL õigusaktidega:

1. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktiga 388 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Siiksaare-Oessaare loodusala ja linnualaks lisa 1 punkti 1 alapunktiga 50 Siiksaare-Oessaare lahtede linnuala, mis hõlmavad Laidevahe looduskaitseala. Seetõttu tuleb Laidevahe looduskaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Siiksaare-Oessaare loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. detsembri 2008. a otsusega 2009/94/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade teine ajakohastatud loetelu (tehtud teatavaks numbriga K(2008) 8046 all, ELT L 43, 13/02/2009, lk 245–392). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 24. märtsi 2020. a rakendusotsusega (EL) 2020/494, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu kolmeteistkümnes uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbriga C(2020) 1713 all, ELT L 111, 08.04.2020, lk 1–175).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult esinevate linnuliikide, kaasa arvatud nende

munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Laidevahe looduskaitsealal on olulisteks kaitse-eesmärkideks mitme linnudirektiivi I lisas nimetatud liigi kaitse.

Pärast määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek eemaldada Siiksaare-Oessaare loodusala kaitse-eesmärkide hulgast elupaigatüüp rohunditerikkad kuusikud (9050) ning lisada kaitse-eesmärkide hulka elupaigatüübid niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aasrebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), vanad loodusmetsad (9010*) ja taimeliik emaputk (*Angelica palustris*). Lisaks tehakse ettepanek eemaldada Siiksaare-Oessaare lahtede linnuala kaitse-eesmärkide hulgast kormoran (*Phalacrocorax carbo*) ja roherähn (*Picus viridis*) ning lisada kaitse-eesmärkide hulka naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*), laululuik (*Cygnus cygnus*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), sookurg (*Grus grus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*) ja võot-põõsalind (*Sylvia nisoria*). Pärast Laidevahe looduskaitseala laiendamist Siiksaare-Oessaare hoiuala, väärtusliku mereala ja elupaigatüübi vanad laialehised metsad (9020*) võrra ning pärast piiride korrigeerimist laiendatakse ja korrigeeritakse ka Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” linnu- ja loodusalade nimekirjas Siiksaare-Oessaare lahtede linnuala ja Siiksaare-Oessaare loodusala piire.

Siiksaare-Oessaare loodusala ja Siiksaare-Oessaare lahtede linnuala piiride muutmisel lisandub Natura 2000 võrgustiku alade hulka osa (jõgi) Endreka kinnistust ning vääriselupaik Kuressaare metskond 782 kinnistust.

Loodusala ja linnuala osakaal väheneb Ilo, Reinu, Niidu ja 21167 Sakla-Siiksaare tee kinnistul ning suureneb Ado ja Kuressaare metskond 762 kinnistul.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilimisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määrus aitab paremini tagada Laidevahe looduskaitsealal esinevate liikide ranniku-, niidu, soo- ja metsakoosluste kaitset. Kehtestatav kaitsekord arvestab ala eesmärgiks olevate väärtuste kaitse vajadusi ja selle rakendamine tagab nende säilimise.

Uue kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilimise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Laidevahe looduskaitseala ja Siiksaare-Oessaare hoiuala on juba riikliku kaitse all, mistõttu määruse jõustumisel puudub oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldustele.

Planeeringud tuleb kooskõlla viia kehtestatud õigusaktidega. Seega mõjutab määruse kehtestamine ka kehtestatud planeeringuid. Meile teadaolevalt vastuolusid kehtivate planeeringutega ei ole, mistõttu oluline mõju selles küsimuses puudub. Eelnõu avalikustamise käigus saadetakse kohalikele omavalitsustele ja maaomanikele arvamuse avaldamiseks eelnõu materjalid. Selle käigus on võimalik esitada vastuväiteid, et määruse jõustumine takistab kehtivate planeeringute teostamist. Looduskaitseaduse § 9 lõike 7¹ punktide 3 ja 4 järgi on avalikustamise üks eesmärk saada menetlusosalistelt neile teadaolevad andmed, mis on eelnõuga seotud.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohalikele omavalitsustele maamaksutuludemõningane suurenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt makstakse maamaksu 50% maamaksumäärast. Varem hoiuala koosseisu kuulunud alast arvati sihtkaitsevööndisse ligikaudu 117,5 ha, milles edaspidi maamaksu ei maksta (varem hoiualal maksti maamaksu 50% maamaksumäärast). Endise Laidevahe looduskaitseala piiranguvööndist tsoneeriti sihtkaitsevööndisse 42,7 ha, milles edaspidi maamaksu ei maksta. Endise Laidevahe sihtkaitsevööndist tsoneeriti piiranguvööndisse 162,7 ha, milles edaspidi makstakse maamaksu 50% maamaksumäärast. Lisaks arvati kaitseala piiri korrigeerimise ja elupaigatüüpide ülevaatamise tulemusel kaitstavast alast välja 7,9 ha maad (sealhulgas u 1 ha eramaad Niidu katastriüksusel ja 1 ha eramaad Ilo katastriüksusel) ning uut maad, mis enne kaitse all ei olnud lisandus juurde 11,7 ha (sealhulgas 4 ha suurune vääriselupaik ja 5,6 ha suurune laialehine mets (elupaigatüüp 9020*)). Määruse jõustumisel laekub maamaksu Saaremaa vallale ligikaudu 40 eurot rohkem (2020. a seisuga), see muutus on tingitud sellest, et sihtkaitsevööndist arvatakse piiranguvööndisse 162,7 ha suurune ala, samuti vähenes kaitseala pindala enne kaitse all olnud maa võrra 7,9 ha.

Vastavalt looduskaitseaduse § 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Arvestades asjaolu, et ala on juba valdavalt kaitse all nii hoiualana kui ka Laidevahe looduskaitsealana, on eramaade riigile omandamise kohustus juba suures ulatuses olemas ning riigi omandamise kohustus suures ulatuses ei muutu. Eelnõukohase kaitse-eeskirja alusel hõlmatakse hoiuala arvelt sihtkaitsevööndisse (87,4 ha) kaitse-eesmärgiks olevate metsaelupaigatüüpidega kaetud alad, mistõttu nende osas on eramaade riigile omandamise kohustus juba olemas. Piiranguvööndi arvelt arvatakse sihtkaitsevööndisse täiendavalt ligikaudu 11,6 ha maatulundusmaa sihtotstarbega eramaid. Maa-ameti tehingute andmebaasi alusel toimus Pihla ja Valjala vallas 2016. aastal ligikaudu 1295 ha maatulundusmaaga 194 tehingut kogusummas 2 765 728 eurot, seega on ühe hektari hind keskmiselt 2136 eurot ning täiendavalt sihtkaitsevööndisse arvatava u 11,6 ha maatulundusmaa sihtotstarbega riigile ostmise korral oleks selle hind ligikaudu 24 778 eurot.

Kaitsealale jääb hooldamist ja taastamist vajavaid poollooduslikke kooslusi ligikaudu 1202 ha, sellest u 357,7 ha lisandub varasema hoiuala arvelt. Seega riigile toetuste maksmise osas lisakohustusi ei teki. Poolloodusliku koosluse hooldamiseks on võimalik taotleda hooldamise toetust vastavalt maaeluministri määrusele „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus” (RT I, 24.04.2015, 7) ja taastamise toetust vastavalt keskkonnaministri määrusele „Loodushoiutoetuse taotlemise, taotluse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord, nõuded toetuse maksmiseks ja toetuse määrad”.

Erametsaomanikel on võimalus taotleda Natura 2000 metsa toetust. Seoses Natura metsatoetuse maksmisega riigil kulud suurenevad, kuna osa varem hoiualal ja piiranguvööndis olnud alast tsoneeritakse sihtkaitsevööndisse. Sihtkaitsevööndisse tsoneeritakse eramaadel olevat toetuskõlblikku metsaala täiendavalt u 35,6 ha. Natura metsa toetust makstakse Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) ning kaasfinantseeritakse Eesti riigi eelarvest. Toetuse määr Natura 2000 sihtkaitsevööndis asuva ühe hektari metsamaa kohta on 110 eurot aastas. Sihtkaitsevööndisse tsoneeritakse täiendavalt 23,7 ha riigimetsamaad. Varem kaitseta olnud maa arvelt lisandub u 9,6 ha metsamaad sihtkaitsevööndisse, millest eramaad on 5,6 ha. Piiranguvööndisse tsoneeritakse metsaala u 92,1 ha, millest eramaadel olevat toetuskõlblikku metsaala on u 46 ha varasema u 61 ha asemele. Seega piiranguvööndist tsoneeritakse u 15 ha toetuskõlblikku metsaala sihtkaitsevööndisse. Toetuse määr Natura 2000 piiranguvööndis asuva ühe hektari metsamaa kohta on 60 eurot aastas.

Laidevahe looduskaitseala moodustamisega tsoneeritakse varem kaitse all mitte olevat riigimetsa täiendavalt sihtkaitsevööndisse u 4 ha, lisandunud mets on arvel vääriselupaigana. Endisest sihtkaitsevööndist tsoneeritakse piiranguvööndisse u 2,3 ha. Lähtudes sellest, et ka piirangutega metsade majandamine oli varasemalt kitsendatud ja vastavalt RMK arvutustele on majanduspiirangutega metsade kavandatavaks raiemahuks ligikaudu 1/10 majandusmetsa lankide keskmisest, ulatub iga-aastane saamata jäänud puidutulu täiendavate piirangute seadmisel ligikaudu 100 euronit hektari kohta aastas. Arvestades lisanduvate piirangutega alal asuva küpse ja valmiva metsa osakaalu, kus lähima 10 aasta jooksul oleks võimalik piirangute muutmiseta raiet teha, on saamata jääv tulu keskmiste määrade järgi ligikaudu 10 eurot aastas. Keskkonnaagentuuri uuringu kohaselt jääb keskmiselt 40% raieküpsedel aladel väljastatud metsateatistest realiseerimata ka muudel põhjustel (ebasoodsad ilmastikuolud, puiduturu olukord jne).

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastatakse teiste ministriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.